

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΒ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1963 | ΑΡΙΘ. 4

ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Γ'

Ἄξιοθαύμαστος εἶναι ἡ κοινωνικὴ πρόνοια, ἡ ὁποία ἀνεπτύχθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ ἡ ὁποία προκαλεῖ τὴν κατάπληξιν τῶν κορυφαίων βυζαντινολόγων τῆς ἐποχῆς μας. Ὁ ἱστορικὸς Κ. Ἀμαντος μὲ θαυμασμὸν ὀμιλεῖ σχετικῶς: «Ὁ Χριστιανισμὸς, γράφει, συνεκίνησε τὴν ἑλληνικὴν ψυχὴν καὶ ἐκίνησε τοὺς μεσαιωνικοὺς Ἕλληνας εἰς ἔργα μεγάλα... Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς φιλανθρωπίας ἐκπλήσεται ὁ ἀναγινώσκων τὰ μεσαιωνικὰ κείμενα, πόσον οἱ ἄνθρωποι τότε ἦσαν πρόθυμοι εἰς αὐτοθυσίαν καὶ εἰς τὴν ἐπούλωσιν τῆς κοινωνικῆς δυστυχίας. Ὁ Χριστιανισμὸς ὀμιλεῖ ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν ψυχὴν καὶ οἱ δυνατοὶ ἐβοήθουν τοὺς ἀδυνάτους ἄνευ μεσολαβήσεως τῆς Πολιτείας καὶ τῶν ὀργάνων της».

Ἡ Ἐκκλησία τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, ἐμπνεομένη ὑπὸ τοῦ φωτεινοῦ παραδείγματος τῆς Ἐκκλησίας τῶν τριῶν πρώτων αἰώνων, διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ μάλιστα διὰ τῆς πειθαρχίας αὐτῆς ἐνεφύσα τὸ πνεῦμα τῆς ἐργατικότητος, τῆς οἰκονομίας, τῆς σωφροσύνης, τῆς δικαιοσύνης καὶ μάλιστα τῆς ἀγάπης, ἡ ὁποία μετουσιῶτο εἰς θαυμαστὴν ποικίλιαν ἐκδηλώσεων εὐποιίας καὶ φιλανθρωπίας. Ἡ Ἐκκλησία, ἐμψυχουμένη ὑπὸ ἐκλεκτῶν ποιμεναρχῶν καὶ πλείστων ἄλλων ἀφανῶν ἐργατῶν της, ἀνέλαβε τὸ πρωτοφανὲς καὶ γιγάντιον ἔργον τῆς ἰδρύσεως ποικίλων φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων πρὸς ἀνακούφισιν τῶν ἐνδεῶν καὶ περίθαλψιν τῶν πασχόντων.

Οἱ ἐπίσκοποι, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν Ἀποστολικῶν

Διαταγῶν», παρεῖχον «τοῖς μὲν ὀρφανοῖς τὰ γονέων, ἀδρανεῖ ἔλεος, ξένοις στέγος, πεινῶσιν ἄρτον, διψῶσι ποτόν, γυμνοῖς ἔνδυμα, νοσοῦσι θέαν, φυλακίταις βοήθειαν». Ὁ Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης ἐτόνιζεν, ὅτι ἔργον τῶν ἐπισκόπων εἶναι «τῶν πεινῶντων αἰ τροφαί, τῶν διψῶντων τὰ πόματα, τῶν γυμνῶν τὰ ἄμφια, τῶν ἀδικουμένων αἰ προστασίαι, τῶν ὀρφανῶν ὀδυρωμένων αἰ κηδεμονίαι, τῶν χηρῶν ἡ ἀντίληψις, τῶν ἀρρωστούντων αἰ θεραπέϊαι, τῶν ἐν δεσμοτηρίοις αἰ λύσεις».

Οἱ Χριστιανοὶ ἐμερίμων πρωτίστως ὑπὲρ τῶν πτωχῶν. Πολλοὶ χριστιανοὶ ἐνήστειον, ἵνα ἐξοδεύουν ὑπὲρ τῶν πτωχῶν τὰ διὰ τῆς νηστείας οἰκονομούμενα χρήματα. Πολλοὶ Χριστιανοὶ ἀνελάμβανον εὐχαρίστως τὰς δαπάνας, αἱ ὁποῖαι ἀπηγοῦντο διὰ τὴν ἐκπροίικισιν καὶ τὸν γάμον ὀρφανῶν ἢ ἀπόρων νεανίδων. Ἡ μήτηρ λ.χ. τοῦ ἐπισκόπου Γάζης Μαρκιανοῦ ἐπροίικισε πολλὰς πτωχὰς παρθένους. Τὸ αὐτὸ ἐπραξε καὶ ὁ ἅγιος Εὐδόκιμος. Συμφῶνως πρὸς τὸ τυπικὸν τῆς μονῆς Αὐξεντίου, ἐκ τῶν περισσευμάτων αὐτῆς παρεῖχοντο χρήματα «εἰς ἐντίληψιν παρθένων ἀπορίας συνεχομένων εἰς ἐννόμου γάμου σύζευξιν». Πολλάκις ἡ Ἐκκλησία ἐξεποίει τὰ πολύτιμα ἐκκλησιαστικὰ σκεύη, ἵνα ἐπαρκῆ εἰς τὸ ἔργον τῆς περιθάλψεως τῶν πτωχῶν.

Συμφῶνως πρὸς τὸ φωτεινὸν παράδειγμα τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας καὶ ἡ Βυζαντινὴ Ἐκκλησία ἐμερίμνα ὑπὲρ τῶν ἐν φυλακαῖς, τῶν «ἐν δεσμοῖς» καὶ τῶν αἰχμαλώτων. Ἡ Ἐκκλησία ἐδείκνυε θαυμαστὴν μέριμναν καὶ ὑπὲρ τῶν ξένων αἰχμαλώτων. Ὅταν π.χ. ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Β' ἠττήθησαν οἱ Πέρσαι καὶ συνελήφθησαν πολλοὶ αἰχμαλῶτοι ὑπὸ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ, ὁ ἐπίσκοπος Ἀμίδης Ἀκάκιος ἐκάλεσε τοὺς κληρικούς του καὶ τοὺς προέτρεψε νὰ πωλήσουν τὰ ἐκκλησιαστικὰ σκεύη, ἵνα ἐλευθερώσουν καὶ θρέψουν τοὺς Πέρσας, τοὺς ὁποίους καὶ ἀπελευθερώσας ἀπέστειλε πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν. Ὅταν οἱ Ἀρειανοὶ ἐψεῖξαν τὸν Ἀμβρόσιον, διότι οὗτος ἐπῶλε τὰ πολύτιμα ἐκκλησιαστικὰ σκεύη ὑπὲρ ἀναρρύσεως αἰχμαλώτων, οὗτος ἀπήντησεν, ὅτι κόσμημα τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι ταῦτα, ἀλλ' ἡ τῶν αἰχμαλώτων ἐξαγορά.

Ἡ Βυζαντινὴ Ἐκκλησία ἐκαλλιέργησε καὶ τὴν φιλοξενίαν. Οἱ Χριστιανοὶ ἐφήρμοζον τοὺς λόγους τοῦ Χρυσοστόμου: «Ἔστω πανδοχεῖον ὑμῶν οἰκία... Στῆσον ἐκεῖ (ἐν τῇ οἰκίᾳ σου) κλίνην, στῆσον ἐκεῖ τράπεζαν καὶ λυχνίαν· πῶς οὐκ ἄτοπον τοὺς ξένους μὴ ἔχειν ὅπου καταμείνοιεν;» Ἡ Ἐκκλησία καὶ τὰ μοναστήρια ἦσαν τὸ καταφύγιον τῶν ξένων. Οἱ ξενοδόχοι μοναχοὶ παρεῖχον εἰς αὐτοὺς κλίνην καὶ τροφήν καὶ ἔνυπτον τοὺς πόδας αὐτῶν διὰ θερμοῦ ὕδατος.

Ἡ Ἐκκλησία ἐπίσης ἦτο καὶ κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους ὁ προστάτης τῶν νοσοῦντων καὶ «καμνόντων». Ἐμερίμνα ὑπὲρ τῶν «λελωθμένων» μὲ ἰδιαιτέραν στοργήν. Ὡσαύτως κατέβαλλε προσπαθείας διὰ τὴν ἀνατροφήν τῶν ἐκθέτων βρεφῶν.

* * *

Ἀθάνατα μνημεῖα τοῦ χριστιανικοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ καὶ εἰδικώτερον τῆς χριστιανικῆς κοινωνικῆς προνοίας τῶν βυζαντινῶν χρόνων εἶναι τὰ ποικίλα εὐαγγῆ καὶ φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα, τὰ ὁποῖα ἱδρύθησαν εἴτε ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, εἴτε μερίμνη τῆς Πολιτείας, ἐμπνεομένης ὑπὸ τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος καὶ τοῦ φωτεινοῦ παραδείγματος τῆς Ἐκκλησίας. Τὰ ἱδρύματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἦσαν τελείως ἄγνωστα εἰς τὸν ἀρχαῖον εἰδωλολατρικὸν κόσμον, ἀποδεικνύουν τὴν δύναμιν τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς καὶ τὴν τεραστίαν ἐκπολιτιστικὴν ἐπίδρασιν καὶ ἀκτινοβολίαν αὐτῆς. Ἡ ποικιλία καὶ τὸ πολυειδές τῶν ἱδρυμάτων τούτων ὀφείλεται εἰς τὴν ποικιλίαν τῶν ἔργων τῆς χριστιανικῆς εὐποιίας.

Ἀληθῆ κοσμήματα τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας εἶναι τὰ ποικίλα νοσοκομεῖα. Καὶ εἰς τὰς μονὰς συχνάκις ἦσαν προσηρητημένα νοσοκομεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα τὸ ἱατρικὸν προσωπικὸν ἀπετελεῖτο συνήθως ἀπὸ μοναχούς. Ἐκ τῶν νοσοκομείων τῶν μονῶν τοῦ Βυζαντίου ἀξιόλογον ὑπῆρξε τὸ νοσοκομεῖον τῆς Παναγίας τῆς Κοσμοσωτείρας παρὰ τὸν Αἶνον, τὸ ὁποῖον εἶχε τριάκοντα ἕξ κλῖνας καὶ ὑποδειγματικὸν κανονισμόν. Οὗτος, ὑπάρχων εἰς τὸ διασωθὲν τυπικὸν τῆς μονῆς, προνοεῖ λεπτομερῶς περὶ

τροφῆς, στρωμῶν, ἐνδυμάτων, λουτρῶν κ.λ.π. Περίφημον ὑπῆρξεν ὡσαύτως τὸ νοσοκομεῖον τῆς μονῆς τοῦ Παντοκράτορος ἐν Κωνσταντινουπόλει μὲ 50 κλίνας, διηρημένον εἰς πέντε τμήματα (ὀρδίνους). Τὰ πέντε ταῦτα τμήματα, ὡς μαθάνομεν ἐκ τοῦ Τυπικοῦ τῆς Μονῆς, ἦσαν: 1) τὸ χειρουργικὸν μὲ 5 κλίνας· 2) τμήμα βαρέων νοσημάτων μὲ ὀκτώ κλίνας· 3-4) δύο τμήματα τῶν συνήθων νοσημάτων, ἕκαστον μὲ ὀκτώ κλίνας καὶ 5) τμήμα γυναικολογικὸν μὲ δώδεκα κλίνας. Ἐκαστον τμήμα εἶχε δύο ἰατρούς, πέντε βοηθοὺς καὶ δύο ὑπηρέτας. Εἰς τὸ γυναικολογικὸν τμήμα, ἐκτὸς τῶν δύο ἰατρῶν, ὑπῆρχε καὶ μία ἰά τ ρ α ι ν α. Τὴν νύκτα ἠγγρύπνουν οἱ βοηθοί. Καθ' ἑκάστην εἰς τῶν διευθυντῶν ἐπεσκέπτετο πάντας τοὺς κοιτῶνας καὶ ἤλεγχε τὴν τροφήν καὶ τὴν διαίταν τῶν ἀσθενῶν. Τὸ νοσοκομεῖον εἶχεν ἐπίσης φαρμακεῖον, λουτρῶνα, ἀρτοποιεῖον καὶ ναόν. Προσηρητημένον εἰς τὸ νοσοκομεῖον ἦτο καὶ ἐν γηροκομεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον διητῶντο μονίμως 24 γέροντες ἀνίκανοι πρὸς ἐργασίαν. Πᾶς ἀσθενής, εἰσερχόμενος εἰς τὸ νοσοκομεῖον, ἐλάμβανε καθαρὰ ἀσπρόρρουχα καὶ ἐνδύματα, ἐκεῖνα δέ, τὰ ὁποῖα ἔφερε, ἐπλύνοντο, ἐφυλάσσοντο καὶ παρεδίδοντο εἰς αὐτὸν κατὰ τὴν ἐξοδὸν του ἐκ τοῦ νοσοκομείου.

Ἡ Ἐκκλησία ἴδρυσεν ὡσαύτως ἄλωβοτροφεῖα, ξενῶνας ἢ ξενοδοχεῖα, ὀρφανοτροφεῖα, πτωχοτροφεῖα, γηροκομεῖα κ.τ.τ. Οἱ Χριστιανοὶ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων διεκρίθησαν καὶ εἰς τὸ κατ' ἐξοχὴν ἱεραποστολικὸν καὶ φιλανθρωπικὸν ἔργον, τὴν σωτηρίαν ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων, αἱ ὁποῖαι ἔζων βίον ἀμαρτωλόν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἴδρυσαν («τὰ Μετανοίας»), τὰ ὁποῖα εἶχον ὡς σκοπὸν τὸ νὰ ἐπαναφέρουν εἰς τὸν σῶφρονά βίον γυναῖκας, αἱ ὁποῖαι ἔζων ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ καὶ ἐκ τῆς ἀμαρτίας. Ἡ Θεοδώρα ἔσωσε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἑκατοντάδας τοιούτων γυναικῶν.

Μὲ τὰ ἰδρύματα ταῦτα ἡ Ἐκκλησία τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ἐγένετο πρωτοπόρος εἰς τὸ ἔργον τῆς ὀργανωμένης κοινωνικῆς προνοίας καὶ τοῦ ὀλοκληρωμένου ἱεραποστολικοῦ ἔργου. Τόσον ἡ ἀξιοθαύμαστος νεωτέρα φιλανθρωπικὴ δρᾶσις τῶν ρωμαιοκαθολικῶν μοναχικῶν ταγματῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ τῶν ἄλλων κοινωνικῶν ὀργανώσεων, ὅσον καὶ ἡ λεγομένη «Ἐσωτερικὴ Ἱεραποστολή», διὰ τὴν ὁποῖαν καυχῶνται αἱ ἑτερόδοξοι καὶ ἰδίως

Ἀπὸ τὸ Νεοελληνικὸν Μαρτυρολόγιον

Ο ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΑΣ ΚΗΠΟΥΡΟΣ ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΚΝΗΝΑΣ

Ὁ Μιχάλης ἦτανε θεοφοβούμενος νέος, πού ἐνήστευε πάντα τὴν Τετράδη καὶ τὴν Παρασκευή· καὶ πού τις Κυριακάδες καὶ σὲ κάθε σχόλη δὲν ἔλειπεν ποτές του ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Ἐπήγαινε μάλιστα πρῶτ-πρῶτ καὶ στὸν ὄρθρον ἀκόμη, γιατί τᾶρσε νάκούη τὰ ἱερά γράμματα καὶ νὰ βοηθῇ τὸν λειτουργὸν ἱερέα στὴν προσκομιδῇ. Ἄναβε φωτιά, τοῦ ἐτοίμαζε τὸ θυμιατὸ καὶ τὸ ἅγιο ζέο, καὶ τὸν συνέβγαλε στὴν ἐξοδο τῶν ἁγίων Μυστηρίων. Καὶ γενικά ἦτανε πρόθυμος θεληματάρης σὲ κάθε του προσταγή. Καὶ μιὰ ἀπὸ τις πολὺ μεγάλες του χαρές ἦτανε νὰ αἰσθάνεται νὰ τὸν τυλίγουνε τὰ σύννεφα τοῦ μοσχολίβανου. Ὅταν μάλιστα τῶβαζεν ὁ ἴδιος στὸ θυμιατὸ, ἐπρόσεχε νὰ βλέπη, ἂν ὁ καπνὸς του ἀνέβαινεν ὀλόγισα πρὸς τὰ ψηλά· κι' ἀναγάλλιαζεν ὅταν γινότανε αὐτό, γιατί ἦτανε ὀλοφάνερο σημάδι, πῶς ὁ Θεὸς ἦτανε εὐχαριστημένος μαζί του.

Γράμματα δὲν ἤξερε· μὰ δὲν τοῦ ξέφευγε τίποτε ἀπὸ τις ψαλμοδιές κι' ἀπὸ «τὰ τραγούδια τοῦ Θεοῦ» πού ἔψαλλαν οἱ ψαλτάδες στοὺς ἀλογιούς καὶ πού τὰ συντρόφευε συχνὰ τὸ φύσημα τοῦ ἀγέρα μέσα στὰ κλαδιὰ τῶν πλατανιῶν, πού περιτριγύριζαν, κατὰ κανόνα οχεδόν, τοὺς μικροὺς ναοὺς τῆς Τουρκοκρατούμενης Ἀθήνας. Καὶ τότε συνεπαιρνότανε κι' ἐβυθιζότανε σ' ἓνα εἶδος ἔκστασης καὶ τριανταφυλλένιας μέθης.

*

Τὴν ἐποχὴ λοιπὸν ἐκείνη ὀλόκληρη ἢ Ἀττικὴ ἦτανε ἀνάστατη καὶ στὴν Ἀθήνα καὶ στὰ περίχωρά της ἐκουφόβραζεν, ἀπὸ Ρωσικὴν ὑποκίνηση, ἐπαναστατικὴ ἐξέγερση. Ἡ κατάστασις ἦτανε

αἱ προτεσταντικαὶ Ἐκκλησίαι κατὰ τὰς δύο τελευταίας ἑκατονταετίας — πᾶσαι ἀνεξαιρέτως αἱ πτυχαὶ καὶ ὅλοι οἱ τομεῖς δράσεως τῆς νεωτέρας καὶ συγχρόνου χριστιανικῆς προνοίας ἔχουν τὰς ρίζας καὶ τὰ πρότυπα αὐτῶν εἰς τὴν ἱεραποστολικὴν καὶ κοινωρικὴν δρᾶσιν τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησίας.

(Συνεχίζεται)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

πολύ ἀνώμαλη· καὶ οἱ Τούρκοι εἶχανε ἀγριέψει. Μὰ ἡ κοινωνικὴ δυστυχία ἦτανε τόση, ποῦ τίποτα δὲν ἐσυγκρατοῦσε πλέον τοὺς ραγιάδες. Οὔτε οἱ ξυλοδαρμοὶ, οὔτε οἱ φυλακίσεις, οὔτε καὶ οἱ δολοφονίες ἀκόμη, αὐτῶν ποὺ ἐγίνονταν ὑποπτοὶ στὴν Τουρκικὴν ἐξουσία. Ἡ φτώχεια καὶ ἡ κακομοιριά ἐσπρωχνε τοὺς χωριάτες νὰ παίρνουν τὰ βουνά, γιὰ νὰ ζοῦνε ἀσκλάβωτοι· κι' ἄλλοι πάλιν ἐκρύβονταν, γιὰ νὰ μὴν πληρώνουν τοὺς ἀσήκωτους φόρους ποὺ τοὺς ζητοῦσαν. Καὶ τὸ κακὸ παραφούντωσε, ὅταν φανερωθῆκανε στὰ περίγυρα κλέφτικα ἐπαναστατικὰ μπαϊράκια. Ἐσημειώονταν μάλιστα ἀρκετὲς μικροσυμπλοκὲς ἀνάμεσα σὲ Χριστιανούς καὶ σὲ Τούρκους, μὲ ἀρκετοὺς σκοτωμένους κι' ἀπὸ τὰ δυὸ μέρη.

*

Κατηγοροῦσαν λοιπὸν τότε τὸν φτωχὸ Μιχάλη Πακνανᾶ — ἄδικα ἢ δίκαια κανεὶς δὲν τὸ ξέρει — πὼς παρατοῦσε τὴν περιβολικὴν του· καὶ πὼς ἀποσταλμένους ἀπὸ τοὺς προεστοὺς ἐκουβαλοῦσε, μὲ τὰ ζωντανά του, ζωοτροφὲς καὶ μπαρούτι στοὺς ἐπαναστάτες ποὺ ἦτανε συγκεντρωμένοι στὴ Σαλαμίνα.

Τὸν ἐπίασαν λοιπὸν καὶ τὸν ἐρρίξανε ἀλυσσοδεμένο σ' ἓνα κατασκότεινο μπουδρούμι καὶ τὸν ἐβασάνιζανε, ἐπὶ ἡμέρες πολλές, μ' ὄλα τὰ βασανιστήρια ποὺ μηχανεύεται ἡ βάρβαρη κι' ἐκδικητικὴ Τούρκικη φυλὴ. Τὸν ἐδέρνανε μὲ βούρδουλα τόσο, ποὺ ἐμελάνιασε τὸ κορμί του κι' ἐτρέχανε αἵματα ἀπὸ τὴ ράχη του κι' ἀπὸ τὰ πλευρά του. Τὸν ἀφήνανε νηστικό· καὶ τοῦ δίνανε ἀντὶ γιὰ νερὸ νὰ πιῇ θάλασσα. Τὸν ἐκρέμασαν στὸ τέλος ἀνάερα ἀπὸ τὶς μασχάλες μὲ βαρεῖες πέτρες κρεμασμένες ἀπὸ τὰ πόδια του. Καὶ τοῦ κάνανε χίλια δυὸ μαρτύρια, γιὰ νὰ φανερώσῃ ποιοὺς τὸν ἔστειλε καὶ ποῦ εἶχε παραδώσει τὰ πολεμοφόδια.

Αὐτὸς ὅμως ὑπομονευότανε, κι' ἔλεγε, πὼς δὲν ξέρει τίποτες ἀπ' αὐτά. Καὶ τότες οἱ Τούρκοι ἐφρούαζαν καὶ τὸν ἐβασάνιζαν ἀκόμη πηρισσότερον. Κι' ἐκεῖνος παρακαλοῦσε τὸν Χριστὸν καὶ τὴν ἀγία Θεοτόκο νὰ τοῦ χαρίζουν ὑπομονή, καὶ νὰ τὸν πάρουν τὸ γρηγορότερο κοντὰ τους. Κι' ἐπὶ τέλους ἀποφασίσανε νὰ τὸν ἀποκεφαλίσουνε.

*

Τὸν ἐπῆρανε λοιπὸν καὶ τὸν ἐπῆγαιναν στὸν τόπο τοῦ μαρτυρίου. Κι' ἀκολουθοῦσε ὄχλος πολλὺς ἀπὸ Γύφτους κι' ἀπὸ Τούρκους, ποὺ τὸν ἔφτυναν, τὸν ἐχοῦγιαζαν, τὸν ἐμπούνιαζαν καὶ χαχάριζαν κάθε φορὰ ποὺ ἀποκαμωμένος ἐσκούνταβεν ἢ ἐσταματοῦσε ν' ἀνασάνῃ λίγο. Κι' αὐτὸς προσπαθοῦσε ἀπὸ Ἑλληνικὴ περηφάνεια νὰ στέκεται ὄρθιος, καὶ νὰ μὴν ταπεινώνεται ἐμπρὸς στὸ σκυλο-

λόγι πού τόν ἐπεριτριγύριζε. Τὰ καστανόμαυρα μάτια του ἐκυττάζανε πέρα τὰ καλογραμμένα βουνά τῆς Ἀθήνας πού μέ τήν αἰωνία τους ἀνοιξη, ἐνσταλάζουν γλυκασμόν καί ἀγαλλίασιν καί πού σέ λίγο θά τὰ ἀποχαιρετοῦσε γιά πάντα. Καί πότε-πότε τὰ χαμήλωνε πρὸς τῆ γῆ, πού τήν φιλεῖ γλυκύτερα ἀπὸ παντοῦ ὁ ἥλιος καί πού τρεῖς χιλιάδες ὡς τώρα χρόνια θρέφει καί συντηρεῖ, μέ τὸ αἶμα καί μέ τὰ ὀστᾶ ἀμέτρητων μαρτύρων τὸ δέντρο τῆς ἐλευθερίας. Καί πότε-πότε πάλιν ἐχάνονταν τὸ φλογερὸ κι' ὄλο νειᾶτα βλέμμα του πέρα πρὸς τοὺς μακρυνούς ὀρίζοντες πού σμίγει ἡ Ἑλληνικὴ γῆ μέ τὸν οὐρανὸ πού σέ λίγο θά δέχονταν τὴν ψυχὴ του.

Κι' ὅπως λέει τὸ Χρονικὸ τῶν Ἀθηναίων «πορευομένων αὐτῶν, τοῦ ἐπρόβαλαν, ἂν θέλῃ νὰ γίνῃ Τοῦρκος, γιὰ νὰ γλυτώσῃ. Αὐτὸς δὲ ἐπρόκρινεν τὸ θανεῖν Χριστιανὸς ἢ τὸ ζῆν Τοῦρκος».

Καί κατὰ τὸ Νέον Μαρτυρολόγιον, «ὅταν ἐφθασαν εἰς τὸν διωρισμένον τόπον ἐγονάτισεν, καί κλίνας τὴν κεφαλὴν ἐπρόσμενε μετὰ χαρᾶς τὸν θάνατον. Ὁ δῆμιος λοιπὸν τὸν ἐκτύπησε εἰς τὸν λαιμόν, μέ τὴν μάχαιραν διπλαριστὴν, διὰ νὰ τὸν κάμῃ νὰ δειλιάσῃ καί ν' ἀπαρνηθῇ τὸν Χριστόν. Αὐτὸς ὅμως, μέ θάρρος πολὺ, τοῦ ἔλεγε — «Χρτύπα με, διὰ τοῦ Χριστοῦ μου καί διὰ τὴν Πίστιν μου».

Ἐκεῖνος τότε, ξαναγυρίζοντας τὴν μάχαιραν, τὸν ἔκοψε καί τὸν αἱμάτωσε λίγο, περιμένοντας νὰ μεταγνώμῃσῃ. Ἀλλὰ δὲν ἐδείλιασεν οὔτε τότε. Ἀλλὰ τοῦ ἐφώναξε μεγαλοφώνως — «Κτύπα με, κτύπα, διὰ τὸν Χριστόν καί διὰ τὴν Πίστιν». Τότε λοιπὸν ἐκεῖνος ἐθύμωσε καί τὸν ἐκτύπησε μέ ὄλην του τὴν δύναμιν καί τοῦ ἀπέκοψε τὴν τιμίαν του κεφαλὴν...».

*

Τέτοια ἦταν τὰ ἡρωϊκὰ ἀναστήματα τῆς Ὁρθοδοξίας μας, πού μέ τ' ἀναρίθμητα κι' ἀξετίμητα πετράδια τῆς στολιζέται τὸ ἀκτινωτὸ διάδημα τῆς Θείας Παντοδυναμίας. Αὐτὴ μονάχα ἐφύλαξεν ἀνόθευτη κι' ἀπαρασάλευτη τὴν Εὐαγγελικὴν ἀλήθειαν. Αὐτὴ ἐπροφύλαξεν ὡς τώρα τὴν Ἑλληνικὴν ψυχὴ ἀπὸ τοὺς ψευδεπίχρυσους ξενικοὺς βαρβαρισμούς. Κι' αὐτὴ στὰ τετρακόσια φοβερὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς μᾶς ἐθέρμαινε κι' ἐσυντηροῦσε μέ τὴν λειτουργικὴ τῆς ζωῆ, στὰ σπλάγγνα του τὴ λυτρωτικὴν ἐλπίδα τῆς Ἐθνικῆς του ἀνάστασης. Κι' αὐτὴ τέλος, «ὅταν ἤλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου», τὸν ἐχειροκράτησε καί τὸν ὠδήγησε πρὸς τὴν ἐλευθερίαν.

*

Ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία καθηγίασε τὸν φτωχὸ περιβολάρη

ΣΤΑΧΥΑ ΑΠ' ΤΟΝ ΑΓΡΟ ΤΟΥ

7. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΕΓΩΪΣΜΟΣ

«Εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμι ὡσπερ
οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων...»
(Λουκ. ιη', 11).

Πολλοὶ ἐγκληματολόγοι ἐπιμένουν νὰ διδάσκουν πῶς ἡ ἐγκληματική ῥοπή καὶ τάσις τῶν ἀνθρώπων ἔχει μιὰ βασικὴ ρίζα ἀναλόγως τῆς κακότητος ποῦ εἶναι φυτευμένη στὸν ἀνθρώπινο ψυχικὸ ἢ σωματικὸν ὀργανισμό. Τὰ διάφορα πάθη ἐκδηλοῦνται καὶ παίρνουν μιὰ ὀρισμένη μορφή σὲ μορφωμένους καὶ ἀμορφώτους, σὲ χωρικούς ἢ ἀστούς, σὲ καμπήσιους ἢ βουνήσιους, ἀνάλογα μάλιστα καὶ πρὸς τὸ ἐπάγγελμα καὶ τὴν ιδιότητα τοῦ καθενός. Τὰ πάθη οἰαδήποτε κι' ἂν εἶναι, ὁποιαδήποτε μορφή κι' ἂν πάρουν, δὲν παύουν ὄχι μονάχα νὰ εἶναι πάθη, ἀλλὰ καὶ νὰ ἰκανοποιῦνται ὡς πάθη ποῦ ζητοῦν νὰ λάβουν μιὰ τροφή γιὰ νὰ μεγαλώσουν καὶ νὰ συντηρηθοῦν, ἀχρηστεύοντας ὅ,τι εἶναι καθαρῶς θεῖον καὶ ἀνθρώπινον. Τὸ αὐτὸ προκειμένου καὶ περὶ τοῦ ἐγωΐσμοῦ, εἴτε φωλιάζει σὲ κοσμικούς ἀνθρώπους εἴτε σὲ θρησκευτικούς. Μένει πάντα ἐγωΐσμός μ' ὄλο τὸ φόρτο τῆς ἀρρώστειας του. Καὶ τὸ φοβερὸν εἶναι ὅτι ὁ θρησκευτὴν ἐγωΐστής, τύπος Φαρισαίου, χλευάζει κάθε σοφὴ συμβουλή, κάθε λογικὴ ὑπόδειξι ἀνασηκῶνοντας τὸν ἑαυτό του καὶ μόνον ψηλά, ὥστε νὰ βλέπουν καὶ ἀπὸ τὸ τεχνητὸ τους ὕψος χαμηλοὺς τοὺς διπλανοὺς των σωματικὰ καὶ ἠθικά. Κλασσικὰ παραδείγματα, πρότυπα μπορεῖ νὰ εἰπῆ κανεὶς θρησκευτικοῦ ἐγωΐσμοῦ ἦσαν οἱ Φαρισαῖοι οἱ ὅποιοι, τυφλωμένοι ἀπὸ τὸ πάθος των πολλακίς «ἐξεμυκτήριζον» τὸν Ἰησοῦν ποῦ μιὰ ἡμέρα τοὺς εἶπε: «Ἵμεῖς ἐστέ οἱ δικαιοῦντες ἐαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ἐνῶ

Μιχάλη Πακνανᾶ. Ἄς ἐλπίσουμε, πῶς οἱ σύγχρονοὶ μας λόγιοι, ποῦ ἀντλοῦνε ἀπὸ λογῆς-λογῆς θολές πηγές τις ἐμπνεύσεις τους, διαγράφοντας πεισματικὰ κι' ἐγκληματικὰ τὴν Ἐθνοπλάστρα δραστηριότητα τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας μας, θὰ θελήσουν ἐπὶ τέλους νὰ παιδαγωγήσουν τὴν ψυχὴ τῆς νεότητάς μας, μὲ τέτοια παραδείγματα ὡς αὐτὸ τοῦ Μιχάλη Πακνανᾶ, ποῦ μᾶς διέσωσε τὴ μνήμη του τὸ «πέτρινο χρονικὸ» τοῦ στύλου τοῦ Ὀλυμπείου.

ὁ Θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν βρέλυγμα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ» (Λουκ. ιστ', 15). Ἐπὶ τὰ θεόλεκτα αὐτὰ ῥήματα πληροφοροῦμεθα πὼς οἱ ἐγωῖσται Φαρισαῖοι, παρὰ τὴν θρησκευτικότητά τους, δὲν ἔκαναν συστροφή στὸν ἴδιο τους τὸν ἑαυτὸ γιὰ νὰ αὐτοελεγχθοῦν, ὅπως συνιστοῦσαν καὶ οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοί μας, μὲ τὸ «γινῶθι σ' αὐτόν», ἀλλὰ γιὰ ν' ἀμαρτήσουν περισσότερο μὲ τὴν ἔξαρσι τῆς προσωπικότητός των. Καὶ τοῦτο, γιὰ τὸ σὸ ταμπλὼ τῆς ψυχῆς των εἶχαν χαραχθῆ καλωσύνες ἢ κατὰ φαντασίαν καλωσύνες ἢ τοπικὰ καθήκοντα πρὸς τὸν Θεόν, ἐνῶ τὰ ἄπειρα σφάλματα, πὸν πολλάκις εἶχαν τὸ βάρος τῶν θανασίμων ἀμαρτημάτων, εἶχαν ἀπωθηθῆ σὸ σκοτεινὸ κατῶγι τῆς λήθης. Πρόκειται περὶ ἐνὸς φαινομένου πὸν μᾶς λέγει πολλὰ γιὰ τὸ ψυχικὸ βάθος τοῦ ἐγωῖστοῦ αὐτοῦ μὲ τὸν ὀργιάζοντα βλαστὸ τῆς ὑπερφηφειάς του. Ὁ ἄνθρωπος, καὶ μάλιστα ὁ θρησκος, δίνει πρωτίστως ἐξετάσεις σὸν Θεό, πὸν γνωρίζει τὴν καρδιά του. Ἐπὶ τὴν καρδιά του πρέπει ν' ἀρχίζῃ τὸ ξεκαθάρισμα καὶ ἀπὸ τὸ μυαλό του. Δὲν θὰ τὸ κουνήσῃ ροῦπι ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ του, ἐὰν δὲν τακτοποιηθῆ πλήρως, σύμφωνα μὲ τὴ θρησκευτικὴ του πίστι πὸν ἀπαιτεῖ ψυχικὸ στολισμὸ τοῦ ἑαυτοῦ πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ Κυρίου του, πὸν θὰ τοῦ κατευθύνῃ τὴ ζωὴ του πρὸς τὸν κόσμον τοῦ Οὐρανίου Βασιλείου. Καὶ εἶναι ψυχολογημένο τοῦτο γιὰ τὴν εἶναι περισσότερες καὶ βασανιστικώτερες οἱ ἀδυναμίες μας καὶ οἱ ἀτέλειές μας, παρὰ οἱ ἀρετές μας. Ὁ Δαυὶδ μάλιστα πὸν εἶχεν αὐτὴ τὴ συναίσθησι τῶν ἀνθρωπίνων ἀτελειῶν εἰδικῶς προσήχετο λέγοντας: «ἐνώτισαι, Κύριε, τῆς δεήσεώς μου καὶ τῶν δακρύων μου». (Ψ. 38).

Δυστυχῶς ὁ Φαρισαῖος τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ, φυσικά, ὅλοι οἱ Φαρισαῖοι τῶν ἡμερῶν μας, «πεποιθότες ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι εἰσὶ δίκαιοι» (Λουκ. ιη', 9), εἶχαν θεμελιώσει μιὰ ἰδιάζουσα θρησκευτικὴ πίστι πὸν ἀντιστρατεύετο πρὸς τὸ ἀνώτερον ἦθος. Ἡ θρησκεία ἔρχεται σὰν φῶς, νὰ φωτίσῃ τὰ βᾶθη, ν' ἀποκαλύψῃ τὰ κακὰ φυτράδια τῆς καρδιάς τοῦ ἀνθρώπου πρὶν γιγαντωθοῦν κι' ἀπλώσουν σ' ὅλο τῆς τὸ χωράφι καὶ τὸ ἀχρηστεύσουν. Δὲν ἔχει σκοπὸ νὰ «καμουφλάρῃ», νὰ πασπαλίζῃ αὐτὰ τὰ ἀποστήματα μὲ μιὰ χρυσόσκονη τοῦ ψεύδους, γιὰ τὴν καὶ τὸν ἴδιο θρησκὸ θὰ τυραννοῦν καὶ τοὺς ἄλλους θὰ βλάπτουν καὶ τῆς Οὐρανίου Βασιλείας θ' ἀποκλείουν. Καὶ εἶναι, βέβαια, παρατηρημένο πὼς πολλοὶ θρησκει καὶ τότε καὶ σήμερον προσπαθοῦν νὰ πείσουν τοὺς ἑαυτοῦς των καὶ τοὺς ἄλλους πὼς, ἐκτελοῦντες τὰ τυπικὰ καθήκοντα τοῦ Νόμου ἢ τῆς Παραδόσεως, ἔχουν καὶ τὸ δικαίωμα μπροστὰ σ' ἀπλᾶ ἀνθρωπάκια πὸν ἀδυνατοῦν νὰ ψυχολογήσουν τὸ βάθος τους καὶ τὰ ἐλατήριά τους, νὰ προβάλλουν σὰν ἐκλεκτὲς ὑπάρξεις εὐλογη-

μένες δῆθεν ἀπὸ τὸ Θεοῦ καὶ ἀξιοσέβαστες μέσα στὸν κύκλο τους. Καὶ εἶναι φοβερό, οἱ τύποι αὐτοί, νὰ μεταφέρουν τὸ ἔλεεινὸ φορτίο τῆς ἀθλιότητός των καὶ μέσα στὸν Ἱερὸ Ναὸ καὶ κατὰ τίς πύλεις ἱερές στιγμές τῆς προσευχῆς. Ὅταν κανεὶς, εἴτε στὸ δωμάτιό του, εἴτε στὸν ἱερὸ δημόσιον χώρῳ προσεύχεται, προϋποτίθεται πὼς ἔχει συναίσθησι τι ἐστὶ προσευχή. Εἶναι ἡ συγκλονιστικώτερα στιγμή πού ἀνεβαίνει ὁ ἁμαρτωλὸς στὴ σφαῖρα τῆς ἀγιότητος, ὁ γῆϊνος ἀποκτᾷ φτερά νὰ βρεθῆ ἀσύλληπτα ταχέως στὰ οὐράνια ὅπου ὁ Θρόνος τοῦ Θεοῦ. Δὲν ἔχει καμμιά σημασία πὼς προσεύχεται σχηματικά. Σημασία ἔχει τὸ ἂν καταλαβαίνει τι κάνει ἐκεῖνη τῆ στιγμή, ποὺ εἶναι αὐτὸς καὶ σὲ ποῖον ἀπευθύνεται. Ἡ τυπικὴ ἀγιότης, πού γιὰ τὰ μάτια τοῦ κόσμου εἶναι στάχτη καὶ γιὰ τὸν πλησίον ἕνα ἄδικο μαστίγιον κατὰ τῶν ἁμαρτωλῶν, ἐνῶ γιὰ τὸ Θεοῦ εἶναι ἀνύπαρκτος, βυθίζει, εἶπαμε καὶ στὴν ἀπώλεια τὸν ψευτοθρησκο. Ἡ ὄλη του στάσις, καὶ στὸ ναὸ καὶ στὸ σπίτι του κατὰ τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς, εἶναι χαρακτηριστικὴ τοῦ ἐγωϊσμοῦ του, γιὰτὶ περνοῦν ἀπὸ τὴ φαντασία του σὰν κινηματογραφικὴ ταινία οἱ παιδικῆσιες καλωσύνες του σὰν μεγάλα κατορθώματα, ἐνῶ οἱ ὀγκόλιθοι τῶν ἁμαρτιῶν του ἔχουν παραμερισθῆ γιὰ ν' ἀνοιχθῆ ἡ λεωφόρος τῶν παθῶν πού ἀδικοῦν τὸν ἴδιον, τὸν πλησίον καὶ τὸν Θεόν. Καὶ τὸ σημειώνουμε αὐτὸ ἀπ' τὴ στάσι τοῦ Φαρισαίου καὶ τὰ λόγια του: «Σταθεὶς πρὸς ἑαυτόν», λέγει τὸ Ἱερὸ κείμενον, «ταῦτα προσήνετο· ὁ Θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμί ὡσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ Τελώνης». Καὶ ἡ προσευχὴ αὐτῆ, σημειωτέον, γίνεται σὲ δημόσιον χώρῳ με συμπροσευχόμενον ἀδελφό.

Πρέπει νὰ μπαῦμε στὴν ψυχολογία τοῦ ἀνθρώπου. Εἶπαμε· εἶναι θρησκός· προσεύχεται. Καὶ προσεύχεται στὸν ἱερὸ ναὸ. Στὴν προσευχὴ του ὁ ἀνθρώπος εὐχαριστεῖ τὸ Θεοῦ φυσικὰ γιὰτὶ κάθε φυσικὸ, πνευματικὸ, διανοητικὸ ἢ ὕλικὸ ἀγαθὸ τὸ δίνει Ἐκεῖνος. Μετὰ τὴν εὐχαριστία, με συστολὴ καὶ φόβῳ ζητεῖ τὴν κατασφάλισιν τῶν ἀγαθῶν του αὐτῶν ἀπὸ τὸν δοτῆρα παντὸς ἀγαθοῦ: τὸν Θεόν. Αὐτὸ τὸ δεύτερον σκέλος τῆς προσευχῆς εἶναι καὶ τὸ σπουδαιότερον, γιὰτὶ ἀπαιτεῖ τὸ ἀνθρώπινον στοιχεῖον τῶν προσωπικῶν ἀγῶνων καὶ τὴ συνεργίαν τῆς θείας χάριτος, ὅπως τονίζουμε συχνά. Χωρὶς τὸ πρῶτον δὲν μᾶς ἐκβιάζει τὸ δεύτερον· καὶ χωρὶς τὸ δεύτερον, δὲν ἀξιοποιεῖται τὸ πρῶτον. Γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ κανεὶς τὸ Θεοῦ δὲν χρειάζονται οὔτε σάλπιγγα, οὔτε κομπασμοί, οὔτε ὑπαινιγμοί εἰς βᾶρος τῶν ἄλλων. Γιὰτὶ ἡ ψυχὴ ἔχει δικὴ τῆς γλῶσσης καὶ δικὴ τῆς λαλίας, ὅπως καὶ τὰ μάτια. Καὶ μετὰ τὰ εὐχαριστήρια ὄχι μονάχα ἀναπτύσσεται «φόβος Κυρίου ἀγνός, διαμένων εἰς αἰῶνα αἰῶνος» (Ψ. 18), ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις εὐκολα

θλισθαιίνει, ζητεῖ ὁ προσευχόμενος θρησκος δοκιμασία τῆς πίστεώς του καὶ τῆς ἀρετῆς του ἐπαναλαμβάνοντας τὰ λόγια τοῦ Δαυὶδ: «Δοκίμασόν με, Κύριε, καὶ πείρασόν με, πύρωσον τοὺς νεφρούς μου καὶ τὴν καρδίαν μου» (Ψ. 25). Μιὰ διαρκῆς, μιὰ ἀένναος πάλη κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ μας, μιὰ δυνατὴ ἀλυσίδα ποὺ μᾶς δένει κοντὰ στὸ Θεό, δὲν ἐπιτρέπει στὸν πιστὸ ποὺ γνησίως θρησκευεῖ καὶ προσεύχεται νὰ θεωρῇ σὰ δικὰ του καὶ μόνον ἐπιτεύγματα πρὸ παντὸς τὶς ἀρετῆς του καὶ ὅταν πραγματικὰ εἶναι ἀρετῆς ὠλοκληρωμένες, πρᾶγμα ποὺ μπορεῖ βασίμως ν' ἀμφισβητηθῇ, ἀφοῦ ἅγιοι γκρεμίστηκαν στὸ βάραθρο καὶ ἁμαρτωλοὶ ἀνεσύρθησαν ἀπὸ τὸ βοῦρο τῶν πολλῶν τοὺς ἁμαρτιῶν. Ἄλλ' ὁ Φαρισαῖος «ἐστάθη εἰς ἑαυτόν». «Ὁλος ὁ κόσμος μύγες μπροστά του· ὁ ἱερὸς χώρος, μέσον θρησκευοῦσης καυχησιολογίας· τὰ σκαλοπάτια τοῦ Ναοῦ, βάρθρο εἰσαγγελικὸ κατὰ ὅλων τῶν ἄλλων ἁμαρτωλῶν, λὲς καὶ ἐκλήθη νὰ κρίνη καὶ νὰ κατακρίνη τοὺς ἄλλους σὲ ἱερωτάτῃ στιγμῇ προσευχῆς, ἀπαριθμῶν ἀρνητικὰ καὶ θετικὰ κακίας καὶ ἀρετᾶς, ἀφοῦ μετὰ τὸ μαστίγιο κατὰ τῶν ἐνόχων, λιβανίζει ἑαυτόν: «νηστεύω δις τοῦ Σαββάτου, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα ἂν κτῶμαι». Ἐδῶ, ὄχι ἓνας χριστιανὸς ἢ τίμιος Ἰουδαῖος δικαίως θὰ μπορούσεν ν' ἀγανακτήσῃ ἐναντίον του, ἀλλὰ καὶ ὁ πλέον σκοτισμένος εἰδωλολάτρης ποὺ ἔχει σὰν ὄδηγὸ στὴν πορεία τοῦ βίου του τὴ συνειδησί του, ποὺ σέβεται τὸν οἰονδήποτε Θεὸ ποὺ πιστεύει γιὰ τὸν ἑαυτὸ του. Ἡ ἀγανάκτησις καὶ ἡ ἀηδία ἐναντίον αὐτῆς τῆς φαρισαϊκῆς τακτικῆς εἶναι πολλαπλῶς δικαιολογημένη. Γιατὶ ἢ ἐν γνώσει του ἐψεύδετο ὁ ἐγωῖστῆς καὶ ὑπερήφανος αὐτὸς θρησκος, ἀπαριθμῶντας τὰς ἀρετὰς του, ἢ εὐρίσκετο σὲ κλίμα ψευδαισθησιῶν. Ἄς ὑποτεθῇ πὼς δὲν ἦτο ἄρπαξ ἢ ἄδικος ἢ μοιχὸς ἢ, ὅπως κατηγοροῦσε τὸν τελώνη, τόσο βαρεῖα ἁμαρτωλός. Ἐνας ὅμως ἁγιασμένος ἄνθρωπος εἶναι καὶ «πτωχὸς τῷ πνεύματι», ταπεινός. Δὲν παρουσιάζει αὐτὸ τὸ σύμπλεγμα τῶν φιδιῶν τοῦ ἐγωῖσμοῦ, τῆς ὑπερηφανείας καὶ τῆς ἀλαζονείας τόσο ἐκτυπο, οὔτε καὶ κατακρίνει τὸν ἀδελφὸ του μὲ τὸ «ἢ καὶ ὡς αὐτὸς ὁ τελώνης». Ἀλλὰ θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ τοῦ ἀμφισβητήσῃ καὶ ὅλας του τὰς ἀρετὰς, καὶ νὰ τοῦ εἰπῇ: εἶσαι ἄρπαξ, γιατί οἰκαιοποιήθηκες δύναμι ποὺ σοῦ ἔδωκεν ὁ Θεὸς νὰ οἰκοδομήσῃς τὸν ἑαυτὸ σου· εἶσαι ἄδικος, γιατί ὅλους συλλήβδην τοὺς ἀνθρώπους κατέκρινες ὡς ἁμαρτωλούς, ἐνῶ μεταξὺ αὐτῶν τῶν (λοιπῶν) μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν θρησκοὶ σὰν τὸν ἑαυτὸ σου, ἴσως καὶ νὰ σὲ ξεπεροῦν οὐσιαστικά· εἶσαι μοιχός, γιατί ἂν δὲν ἐμοίχευες σωματικά, ἐμοίχευες μὲ τὰ μάτια, μὲ τὴ διάνοια, μὲ τὴ φαντασία. Δὲν ἔμεινες συνεπῶς πεντακάθαρος ὅπως σὲ θέλει ὁ Θεός. Ἐπειτα δὲν ἐπέρασες ἀπὸ τὸ κόσκινο τῆς Γραφῆς καλά, γιὰ νὰ πετάξῃς τὴ σαβούρα κατὰ τὰς ὑποδείξεις τῆς. Ἄν τῶιανες αὐτὸ, ἀσφαλῶς

θά ἐπληροφορεῖσο γιὰ τὸν ἑαυτό σου πολλὰ καὶ θὰ ἐοτρέφεσο κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ σου. Καὶ ἐπάνω ἀπὸ ὅλα, γιὰτὶ αὐτὴ ἡ κατάκρισις, αὐτὸ τὸ βιτριόλι τῶν λόγων σου κατὰ τοῦ, ἔστω, ἀποδεδειγμένου, ἀμαρτωλοῦ ἀδελφοῦ σου; Τοῦτο σημαίνει πὼς κι' ἂν τὰ εἶχες ὅλα, ἐφ' ὅσον σοῦ ἔλειπαν οἱ δυὸ βασικὲς ἀρετέες, ἤτοι τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν ἀδελφὸ σου πρὸ παντός, μοιάζεις μ' ἕνα κορδακιζόμενο γεροντάκι ποῦ προκαλεῖ τὸν γέλωτα καὶ τὸν οἶκτο γιὰ τὴν κενόττητα τῆς κεφαλῆς του.

Ὁ θρησκὸς ἐγωῖστῆς, αὐτὸς ὁ ὑπερήφανος καὶ ἀλαζονικὸς τύπος ποῦ ἔχει καὶ στίς ἡμέρες μας ἀναβιώσει, εἶναι στυγνός, σκληρός, μὲ ἐμπάθεια κακοανατεθραμμένον καλογήρου τῆς ἀποκόσμου θλιβερότητας, κατὰ τῶν ἄλλων. Εἶναι ὁ αἰώνιος Φαρισαῖος ποῦ προσπαθεῖ νὰ πείσῃ τὸν ἑαυτό του καὶ τοὺς ἄλλους πὼς εἶναι ὁ ἐκλεκτός, ὁ προνομιοῦχος τῆς χάριτος, αὐτὸς ποῦ νομίζει πὼς ἔχει ἀπὸλυτὸ τὸ δικαίωμα νὰ ζῆ μὲ τοὺς θρησκευτικὸς τύπους καὶ νὰ παραβαίνει τὴν ἐπιταγὴ τῆς ἠθικῆς συνειδήσεως, παρερμηνεύοντας τὸ πνεῦμα τοῦ Νόμου τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ τοῦ εἴδους αὐτοῦ θρησκευτικοὶ τύποι ὄχι μονάχα μὲ τὴν ἀτομικὴ τους ζωὴ καὶ μὲ τὴν καταφορὰ ἀγοραίου ἀνθρώπου κατὰ τῶν ἄλλων μεγαλοποιοῦν καὶ ἀπλώνουν τὸ κακὸ, ἀλλὰ καὶ εἶναι οἱ ἐλεεινοὶ καὶ ποταποὶ σκανδαλοθῆρες ποῦ ἀνασκαλεύουν παντὸς εἴδους ἠθικὰς βρωμιὰς καὶ τίς φέρνουν στὴ δημοσιότητα. Ἐφ' ὅσον οἱ φαρισαῖκοι αὐτοὶ τύποι, δὲν ἔχουν θρησκευτικὸ βάθος καὶ δὲν νοιώθουν τὴν ἀνάγκη νὰ κάνουν πραγματικὴ λειτουργίαν στὸ τραπέζι τῆς καρδιάς τους, ἐπόμενον εἶναι πρῶτον μὲν νὰ μένουν οἱ ἴδιοι μακρὰν τῆς θείας εὐλογίας, καὶ δεύτερον νὰ ὑπάρχουν σὰν μιὰ πληγὴ κοινωνικὴ. Οἱ πραγματικοὶ θρησκοὶ, καὶ ὄχι αὐτὸ τὸ σύνολο τῶν τυπολατρῶν καὶ ἀνοήτων, εἶναι βέβαια φρουροὶ τῶν ὠραίων ἀρχῶν καὶ παραδόσεων τῶν πατέρων μας. Αἱ ἀρχαὶ καὶ παραδόσεις τῆς Ἱστορίας φρουροῦνται μονάχα μὲ τὸ ζωντανὸ παράδειγμα τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων καὶ ὄχι μὲ τὴν ἐγωῖστικὴ ἔξαρσι τῆς κίβδηλης προσωπικότητος τοῦ ἑαυτοῦ μας καὶ τὸν ἐξευτελισμὸ τῆς προσωπικότητος τοῦ ἄλλου. Ἡ ἀρετὴ σὰν κεφάλαιο προσωπικὸ, δὲν παθαίνει μείωσιν ὅταν τὴν ξέρη μονάχα ὁ Θεὸς καὶ στὸ προσκέφαλό της ἀναπαύεται ἡ συνείδησίς μας. Ἐπειτα ἀπὸ τῆς πρακτικῆς, τῆς κοινωνικῆς πλευρᾶς κάνει ἡ ἴδια τὴν παρουσίαν της μὲ τὴν καλωσύνη της. Γιὰτὶ καὶ τὸ Θεὸ εὐχαριστεῖ καὶ τὸν πλησίον εὐεργετεῖ. Ἐπειτα ἡ ἀρετὴ, ἐὰν μάλιστα δὲν γεννιέται καὶ δὲν θεραπεύεται ἀπὸ τὸ φόβο τοῦ κολασμοῦ ἐντεῦθεν ἢ ἐκεῖθεν, μᾶς γλυκαίνει μὲ τὸ γλυκὸ ἄσμα τῆς γαλήνης. Ποιὸς ὁ λόγος ν' ἀνεβῆ κανεὶς στὰ σκαλοπάτια καὶ νὰ φωνασῆ; Τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὴν ἀμαρτία. Εἴτε τὸν καθλώνεις τὸν ἄλλον ἐσὺ εἴτε ὄχι, αὐτὸς ἔχει κάποιον δεσμοφύλακα στὰ βᾶθη του ποῦ τὸν δέρνει

νύχτα και μέρα, όταν ὅλος ὁ κόσμος τὸν θωπεύη. Αὐτὸς ὁ δεσμοφύλακας εἶναι ὁ πῦρ σκληρὸς και ἀδυσώπητος φρουρὸς, ἐκτελεστὴς ἀνωτέρων διαταγῶν. Ἐσὺ ὁ Φαρισαῖος, λοιπόν, πὺ προϋποτίθεται πὺς πρέπει νὰ ἔχῃς κάποια λεπτότητα συνειδήσεως, εὐγένεια και φωτισμό, τί νὰ προσθέσῃς στὸ δαρμό του αὐτὸν και γιατί νὰ τὸ προσθέτῃς; «Τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην;» (Ρωμ. θ', 1-29), εἶπεν ὁ Παῦλος. Ποιὸς σοῦ ἔδωκε τὸ δικαίωμα τοῦ ἐξευτελισμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου; Γιατί τοῦ ἀνοίγεις περισσότερο τὴν πληγὴ, ἀντὶ νὰ τὴν θεραπεύσῃς, ἂν μπορῆς; Βεβαίως, ἓνας πεπρωμένος ἁμαρτωλὸς, πὺ ἐξακολουθητικὰ βλάπτει και ἀποτελεῖ κατάρρα γιὰ ἓναν τόπο, μπορεῖ νὰ ἀπομονωθῇ, ἀφοῦ ἐξαντληθοῦν τὰ μέσα τῆς ἐπαναφορᾶς του στὸν ἴσιο δρόμο. Και τοῦτο γίνεται μ' ἐλατήριο τὴν κατασφάλισι τῶν ἀγαθῶν τοῦ ἄλλου πὺ δὲν χρεωστεῖ τίποτε ν' ἀδικῆται. Στὴ ζωὴ, εἶπαμε, ἔχει περισσότερα δικαιώματα ὁ πιστὸς και ἑνάρετος. Ὅταν ὅμως πρόκειται περὶ ἑνὸς ἁμαρτωλοῦ τύπτοντος τὸ στήθος του ἀπὸ συντριβὴ και εἰλικρινῆ μετάνοια και ζητοῦντος δημοσίᾳ μάλιστα συγγνώμη ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ; Πὺς μπορεῖς ἐσὺ ὁ Φαρισαῖος νὰ νοιώθῃς θρησκευτικὴν ἱκανοποίησι στὴν προσευχὴ σου ὡς ἄλλοτε, στήνοντας ἀγχόνη σ' ἓνα μετανοιωμένο ἀδελφὸ; Τί εἶδος θρησκείας λατρεύεις ἐσὺ, ἀφοῦ τὸ πνεῦμα τῆς θρησκείας συγχωρεῖ ὄχι μονάχα ἐπτάκις ἐκεῖνον πὺ σοῦ ἔφταιξε προσωπικά, ὅταν σοῦ ζητῇ συγγνώμη, ἀλλ' ἐβδομηκοντάκις ἐπτά, δηλ. πάντοτε; (Ματθ. ιη', 23). Δὲν κλείνεις στὴν ψυχὴ σου ἓνα εἶδος σαδισμού; Και τότε πὺ εἶναι τὸ ἀνώτερον ἦθος πὺ πρέπει νὰ σοῦ ἔχῃ καλλιεργήσει ἡ θρησκεία τῆς ἀγάπης; Ἐπειτα δὲν ἔφταιξε, Φαρισαῖέ μου, σὲ σένα προσωπικῶς, ὡστε ἀπὸ κακὴ οἰκογενειακὴ ἀνατροφή ἢ παρεξηγημένη θρησκευτικὴ ἰσχύς, νὰ βρίζῃς τὸν ἀδελφὸ σου πὺ ἔπαιρνε ἐκεῖνη τὴν ἱερὴ στιγμή τῶν δακρύων του ἓνα λουτρὸ ἀναγεννήσεως. «Ὁ Τελώνης μακρόθεν ἐστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπάραι, ἀλλ' ἔτυπεν εἰς τὸ στήθος αὐτοῦ λέγων· ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ». Ὁ ἄνθρωπος εἶναι, εἶπαμε, ἀπὸ τὴν κοιλιὰ τῆς μάνας του, μπολιασμένος μὲ τὸ κακό. Ἐπειτα ἄμεσο και ἔμμεσο περιβάλλον, γενικώτερο κλίμα πὺ ἀναπνέει, διάφορες περιστάσεις στὸ βίον του, κακοὶ παράγοντες στὴν κοινωνικὴ του ζωὴ, ἀσθένεια τῆς βουλήσεώς του, ρευστότης τοῦ χαρακτῆρός του, ἀπουσία ἀνασταλτικῶν φραγμῶν, γνωστοὶ και ἄγνωστοὶ λόγοι συντελοῦν στὸ θρησκευτικὸ και ἠθικὸ γκρέμισμα τοῦ ἀνθρώπου. Ἐρχονται ὅμως ἱερέες, εὐλογημένες ἀπὸ τὸ Θεὸ στιγμὲς ἐνὸς Δαυὶδ, μῖς ἀνώμυμο ἁμαρτωλῆς, ἐνὸς Πέτρου, ἐνὸς ληστοῦ, ἐνὸς Ἱεροῦ Αὐγουστίνου και ἄλλων ἀγνώστων μυριάδων πὺ, τύπτοντες τὰ στήθη των, κραυγάζουν μὲ ψυχικὸν ἄλγος: «Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι τῷ

ἀμαρτωλῶν». Αὐτὴ ἡ μυστηριώδης μεταβολή, ποῦ συγκινεῖ βαθύτατα κάθε πιστὴ καὶ τρυφερὴ καρδιά ποῦ ἀγαπᾷ τὸν πλησίον της, μονάχα τοὺς φαραισαϊκοὺς τύπους δὲν ἀπασχολεῖ γιὰ νὰ τοὺς χαροποιήσῃ. Καὶ δὲν τοὺς ἀπασχολεῖ γιὰτιὸ φαραισαϊσμός, αὐτὴ ἡ ἀρρώστεια τοῦ μυαλοῦ καὶ τῆς καρδιάς τῶν ψευθοθησκῶν, δὲν ἀφίνει χῶρο γιὰ ἀνώτερα αἰσθήματα καὶ μελέτη τοῦ φαινομένου τῆς μετανοίας. Στεῖρα πνεύματα, ἄκαρπες συκιές, ξεράμπελα σ' ἐποχὴ πολυχρονίου ἀνομβρίας φέρουν μέσα τοὺς τὸν ἀφορισμό. Τὸ νὰ πηγαίνῃ κανεὶς τακτικὰ στὸ ναὸ του, τὸ νὰ ἐκτελῇ μηχανικὰ μόνον καθήκοντα ποῦ ἐπιβάλλει ἡ θρησκεία του καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ δόγματός του, δὲν λύει τὸ πρόβλημα ποῦ εἶναι πρόβλημα ἐσωτερικὸ καὶ ὄχι ὑπόθεσις βημάτων ἢ ρυθμικῆς κινήσεως χειρῶν καὶ χειλέων. Οὔτε τὸ τζάμι εἶναι καθαρὸ κρύσταλλο οὔτε καὶ ὁ ὀρειχάλκος εἶναι χρυσὸς ἢ ὁ κασσίτερος ἀσῆμι ἔστω κι' ἂν γυαλίζουν ἀπὸ μακρὰ. Πολλάκις ἀμαρτάνουμε κάτω ἀπ' τὸν τροῦλλο τοῦ ναοῦ, δίπλα στὶς ἱερὲς εἰκόνες, κοντὰ στὰ σπίτια τοῦ θανάτου καὶ τυλιγμένοι στὶς τολύπες τοῦ μοσχολιβάνου. Καὶ ὅμως πόσος κόσμος δὲν ἀπατᾶται ἀπὸ τὴν ἐν γνώσει ὑποκρισία μας ἢ τὴν ἀθελή μας θρησκευτικότητά. Οἱ πραγματικῶς ἅγιοι, ὅταν τοὺς πλησιάζῃς καὶ τοὺς ζῆς, δείχνονται ἀγιώτεροι. Οἱ ὑποκριταί, ὅσο τοὺς βλέπεις ἀπὸ μακρὰ κρατοῦν τὴν ψεύτικη αἴγλη τους. Μιὰ οὐσιώδης διαφορὰ, ἓνα διακριτικὸ γνώρισμα δικαίων καὶ ἀμαρτωλῶν, ἀρετῆς καὶ κακίας. Γι' αὐτὸ καὶ ἐναπόκειται στὴν τελικὴ κρίσι τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι στὴν κρίσι τῶν ἀνθρώπων ποῦ δὲν μᾶς ἔζησαν ἀπὸ κοντὰ, ἢ δικαίωσις.

«Λέγω δὲ ὑμῖν κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ γὰρ ἐκεῖνος», εἶπεν ὁ Κύριός μας. Εἶναι ἓνα γερὸ μάθημα κατὰ τῶν φαραισαϊκῶν τύπων ποῦ δὲν ἔχουν ἀντιληφθῆ πὼς ἡ χριστιανικὴ πρὸ παντὸς πίστις μὲ τὰς μορφὰς τῆς λατρείας της, παρὰ τοὺς τύπους καὶ τὰ σύμβολά της ἐπιβάλλει αὐτοέλεγχον, προσωπικὴ καλλιέργεια, ἐσωστρέφεια ἀκριβείας χωρὶς παράθυρα, πνευματικὸτητα χωρὶς τὸν κονιορτὸ τοῦ κόσμου ποῦ ἔχει διαφορετικὰς ὄλως ἀντιλήψεις ἀπὸ ἓνα πιστὸ ποῦ ἐγνώρισε καὶ ἔζησε τὸν Χριστό. Τὸ γκρέμισμα τοῦ Φαραισαίου στὸ βράθρο τῆς αἰωνίας ἀπωλείας ὀφείλεται στὸ γεγονός ὅτι ἔχασε στὸ δρόμο τῆς ζωῆς του, τὸν πραγματικὸ θρησκευτικὸ του προσανατολισμὸ καὶ ἐκαλλιέργησε τὰ σύμμικτα πάθη τοῦ ἐγωῖσμοῦ, τῆς υπερηφανείας καὶ τῆς ἀλαζονείας καὶ ἔπαθεν ὅ,τι ὁ ἐωσφόρος ποῦ δὲν ὑπῆρξε τυπικὰ, ὅπως καὶ αὐτός, ἄρπαξ, μοιχός, ὑλιστής, λόγῳ τῆς αὐλοῦ ὑποστάσεώς του ὅμως «σαρκὸς ζόφου ταρταρωθεὶς, παρεδόθη καὶ τηρεῖται εἰς κρίσιν» (Β' Πέτρ. β', 4). Κι' εἶναι παρήγορο τὸ γεγονός ποῦ καὶ στὰς ἡμέρας μας τόσοι καταδικασμένοι στὴ συνείδησι τῶν θρησκευιοκαπήλων Φαραισαίων («τ ε λ ῶ ν α ι»), κουρασμένοι καὶ ἀηδιασμένοι, ἔστω,

ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΙ ΑΓΙΟΙ ΤΟΠΟΙ

Β'. ΣΤΟΝ ΙΟΡΔΑΝΗ

1. Βηθαβαρά.

Βρίσκεται στην ανατολική όχθη και πέραν του 'Ιορδάνου ποταμού. Και αποτελεί αξιοσήμαντη περιοχή, γιατί σ' αυτήν — στα ένδοτέρα της που είναι απέραντη έρημος με πάμπολλα σπήλαια και καταφύγια έρημικά — κατέφυγε απ' τή μικρή του ηλικία, έζησε και μεγάλωσε ο δοξασμένος γόνος του Ζαχαρία και τής 'Ελισάβετ, απ' τήν 'Ορεινή τής 'Ιουδαίας. Σ' αυτήν επίσης κατέφυγε και διέτριψεν ο Κύριός μας. Σ' αυτήν πάρα πολλοί μοναχοί ασκήτευσαν και ανεζήτησαν τήν ψυχική γαλήνη και ανακούφισι. Κι' ακόμη σ' αυτήν εγκαταβίωσε ή Μαρία ή Αιγυπτία, ή όποία σαράντα έπτά όλόκληρα χρόνια έπέρασε ζωή στεναγμών και δακρύων.

Δείχνεται σήμερα εκεί ένα σπήλαιο μέσα στο όποιο έζησε ή μεγάλη άμαρτωλή και μεγάλη 'Αγία. Δείχνεται ακόμη και ο τάφος στον όποιο με τήν βοήθεια ενός λεονταριού (!) τήν ένταφίασε ο άββάς Ζωσιμάς.

2. 'Η Μονή του Τιμίου Προδρόμου.

Γιά τον 'Ιωάννη είχε είπωθῆ απ' τον Προφήτη Μαλαχία:

ἀπό τή ζωή τής άμαρτίας επανευρίσκουν τον καλόν έαυτόν τους και επιστρέφουν κοντά στο Θεό όπου υπάρχει πνευματική ήδονή, γαλήνη και χαρά. 'Η διαβεβαίωσις δέ του Κυρίου ότι ο τελώνης κατέβη δεικναιωμένος, μετά τή θερμή του προσευχή και τὸ μετά δακρύων αίτημα τής συγγνώμης, παρά ο τυπικά θρησκος Φαρισαϊός, αποτελεί μεγίστην ήθική δύναμι για τον άγωνά μας πρὸς απαγγίστρωσιν εκ του κακού που μάς έχει γαντζώσει και μάς κρατά κολλημένους στη γῆ. 'Η ασθένεια τής ανθρωπίνης φύσεως κάμπτει πολλές φορές τή θέλησί μας, αλλά και ή ισχυρή θέλησίς μας νικά τής φύσεως τήν ασθένεια, αρκεί νά χαριτωθῆ διά τής ειλικρινούς μετανοίας. Και μετανοεί ο γνήσιος πιστός, ο εύσυνείδητος, ο ταπεινός και όχι ο ψευτοχριστιανός εγωϊστής, ο υπερήφανος και άλαζών.

'Αρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΑΘ. ΚΑΛΥΒΑΣ

'Ιεροκήρυξ 'Ι. Μητροπόλεως Χαλκίδος

Ἴδου Ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἀγγελιαφόρο μου πρωτύτερα ἀπὸ σέ, ὁ ὁποῖος θὰ προπαρασκευάσῃ μπροστὰ ἀπὸ σέ τὸν δρόμον σου, δηλ. τίς ἀνθρώπινες ψυχές γιὰ νὰ μπορέσης νὰ τίς πλησιάσῃς σὰν Σωτήρας (Μάρκ. α', 2).

Ὅταν ἦλθε ἡ ἀγία στιγμή «ἐν ἔτει πεντεκαιδεκάτῃ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσαρος... ἐπ' ἀρχιερέως Ἄννα καὶ Καϊάφα» (Λουκ. γ', 1-2) «ἐγένετο ρῆμα Θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην τὸν τοῦ Ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου».

Αὐτὸς λοιπὸν ὁ αὐστηρὸς Ἀσκητής, ποῦ ἦταν «ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου καὶ (ἔφερε) ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφύν αὐτοῦ»· αὐτὸς ὁ ἡλιοκαμένος καὶ φοβερὸς στὴν ὄψι, ὁ σκελεθρωμένος ἀπ' τὴ νηστεία ἀφοῦ ἔτρωγε μόνο «ἀκρίδας» ἢ ἀκρόδρα, δηλαδή τρυφεροὺς βλαστοὺς καὶ «μέλι ἄγριον» (Μάρκ. α', 6), ἔρχεται ἐν τῇ περίχωρα τοῦ Ἰορδάνου. Διαμένει στὸ σπήλαιο ποῦ βρίσκεται σήμερα τὸ Μοναστήρι Του (τὸ ὁποῖο ὀνομάζεται καὶ τῆς «Ἑπερουσίου Τριάδος»). Κι' ἀρχίζει ἐκεῖ τὰ πυρίκαυστα κηρύγματά του, ποῦ ἄρχισαν μὲ τὸ περίφημο ἐκεῖνο «Μετανοεῖτε, ἤγγικε γὰρ ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. γ', 1).

Ἡ παρουσία τοῦ Ἰωάννου, ποῦ ἦταν ἐκπλήρωσις τῆς προφητείας τοῦ Ἡσαΐου «φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ» (Μάρκ. α', 3), συνετέλεσε, ὥστε πάρα πολλοὶ «πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα καὶ Ἱεροσολυμίται», νὰ τρέξουν σ' αὐτόν, νὰ τὸν ἀκούσουν προσεκτικὰ, νὰ φοβηθοῦν γιὰ τὴν ἐνοχὴ τους, νὰ μετανοήσουν καὶ νὰ δεχθοῦν τὸ βάπτισμά του στὰ ρεῖθρα τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου κατέβαινε ὕστερα ἀπ' τὸ φλογερὸ του κήρυγμα.

Δὲν παρέλειπε ὅμως σ' ὅλους αὐτοὺς νὰ ὑπογραμμίσῃ πὼς «ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου». Δὲν εἶμαι ἐγὼ ἄξιος νὰ σκύψω μπροστὰ Του καὶ νὰ λύσω σὰν δοῦλος τὰ λουριά τῶν ὑποδημάτων Του. Πρέπει νὰ γνωρίζετε πὼς «ἐγὼ μὲν ἐβάπτισα ὑμᾶς ἐν ὕδατι, Αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ» (Στιχ. 7-8). Τὸ ἴδιο ἐτόνισε καὶ στοὺς ἱερεῖς καὶ λευῖτες, ποῦ ἦλθαν σταλμένοι ἀπ' τὰ Ἱεροσόλυμα μὲ εἰδικὴ ἐντολὴ τῶν ἀρχόντων βέβαια καὶ τὸν ρώτησαν «σὺ τίς εἶ;» Καὶ τὸν ρώτησαν ποιὸς εἶναι αὐτός, γιὰ τὴν ἡ φήμη του ἐξαπλώθηκε παντοῦ, ὁ σεβασμὸς στὸ πρόσωπό του μέγας, ἡ ἐπιβολὴ του στὸ λαὸ τεραστία. Δὲν ἔλειψαν ἀκόμη ἀπὸ τὸ νὰ ψιθυρίζουν μερικοὶ: μήπως αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστός, ποῦ μὲ τόση λαχτάρα περιμεναν; Γι' αὐτὸ τοῦ ἀπηύθυναν τὴν ἐρώτησι: σὺ ποιὸς εἶσαι; Κι' ἐκεῖνος εἰλικρινὰ «ὡμολόγησε ὅτι οὐκ εἰμι ἐγὼ ὁ Χριστός...» (Ἰωάν. α', 19-28).

3. Τὸ Βάπτισμα τοῦ Κυρίου στὸν Ἰορδάνη.

Μιὰ μέρα, ἐκεῖ ποὺ κατὰ τὴν συνήθειά του ἐκήρυττε στὰ πλήθη, «βλέπει ὁ Ἰωάννης τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει· ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου» (Στιχ. 29). Σὲ λίγο ὁ Ἄγνωστος ζητεῖ νὰ Τὸν βαπτίσῃ. Στὸ ἄκουσμα ἐκεῖνο συνταράχθηκε. «Πῶς φωτίση ὁ λύχνος τὸ φῶς; πῶς χειροθετήσῃ ὁ δοῦλος τὸν Δεσπότην; ἐγὼ χρεῖαν (=ἀνάγκην) ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς με;» (Μαθ. γ', 14).

Καὶ ὅμως. Ὁ Ἰωάννης ὑποχρεώθηκε νὰ τὸ κάμῃ. Καὶ κατέβηκαν μαζὶ στὰ Ἰορδάνεια ρεῖθρα, ὅπου σύντρομος ὁ Πρόδρομος ἐβάπτισε τὸν Κύριο τῆς δόξης. Καὶ τότε «βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ ἠνεφύχθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδε τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν· καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα» (Στιχ. 16-17).

Ἐζήσαμε νοερά κ' ἐμεῖς οἱ εὐτελεῖς τὴν θαυμάσια αὐτὴ σκηνὴ στὰ ἁγιασμένα νερά τοῦ Ἰορδάνου, ὅση ὥρα ἐγίνετο ὁ μεγάλος Ἁγιασμός τῶν Θεοφανείων. Ἐνομίσαμε πῶς εἶδαμε ἐκεῖ τὸ μυστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος ν' ἀποκαλύπτεται τόσο θαυμάσια, ὅπως περιγράφουν τὸ γεγονός τὰ ἱερὰ Εὐαγγέλια. Συγκινημένοι βαθειά, συντετριμμένοι καὶ ταπεινωμένοι ἁγιασθήκαμε στὰ νάματα τοῦ Ἰορδάνου, καθ' ἣν στιγμή ἐψάλλαμε μὲ ψυχικὴ ἀγαλλίασι: «Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτιζομένου σου, Κύριε, ἡ τῆς Τριάδος ἐφανερῶθη προσκύνησις....».

Τὸ Σαραντάριον.

Μετὰ τὸ βάπτισμα ἀποτραβήχθηκε ὁ Κύριος στὸ μεγάλο καὶ ἀπόκρημνο βουνό, ποὺ ὑψώνεται στὸ βάθος καὶ πάνω ἀπ' τὴν Ἱεριχώ. Σ' αὐτὸ ἀφιερώθηκε σὲ συνεχεῖς προσευχὰς γιὰ τὸ μεγάλο καὶ σωτήριο ἔργο ποὺ θ' ἄρχιζε σὲ λίγο. Σ' αὐτὸ ἐνήστευσε σαράντα ὀλόκληρες μέρες. Κ' ἔτσι ἀπ' αὐτὸ πήρε τὴν ὀνομασίαν «Σαραντάριον Ὅρος».

Στὸ σπήλαιον, ποὺ ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα διέμενε, στὴ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ βουνοῦ, μολονότι εἶναι ὄλιγος διόλου ἀπόκρημνο τὸ μέρος κτίσθηκε πρῶτα ναὸς κ' ἀργότερα Μονή, τὴν ὁποία ἐπισκεφθήκαμε κ' ἐθαυμάσαμε, ἀλλὰ μᾶς ἔπιασε καὶ ἱλιγγος.

Ἐπάνω σ' αὐτὸ τὸ βουνὸ ἀντιμετώπισε ὁ Κύριος τοὺς πρῶτους πειρασμοὺς τοῦ διαβόλου. Ἐχμεταλλεύθηκε τὸ αἶσθημα τῆς πείνας Του — ὕστερα ἀπ' τὴν ἐξαντλητικὴν τεσσαρακονθήμερη

νηστεία — κι' ἀφοῦ Τὸν ἐπλησίασε Τοῦ εἶπε· «εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπέ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται!» Ὁ Ἰησοῦς ἀπέριψε τὴν πρότασί του μὲ τὸ γραφικὸ «οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ρήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ» (Κεφ. δ', 4).

Ὁ σατανᾶς δὲν ἀποθαρρύνθηκε. Τὸν ἀνέβασε μετὰ στὴν ὑψηλὴ κορυφὴ τοῦ βουνοῦ καί, σὰν σὲ κινηματογραφικὴ ταινία, «ἔδειξεν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τῆς οἰκουμένης ἐν στιγμῇ χρόνου, καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος· σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, ὅτι ἐμοὶ παραδίδοται, καὶ ὧ ἐὰν θέλω δίδωμι αὐτήν. Σὺ οὖν ἐὰν προσκυνήσῃς ἐνώπιόν μου, ἔσται σου πᾶσα». Ἄλλ' ὁ Κύριος καὶ τοῦτον τὸν σοβαρώτατον πειρασμὸν τῆς φιλοδοξίας καὶ ἀρχομανίας κατενίκησε μὲ τὴν ἀποφασιστικὴ ἀπάντησι· «ὑπάγε ὀπίσω μου, σατανᾶ· γέγραπται γάρ, Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις» (Λουκ. δ', 5-8).

Τελευταῖα — γι' αὐτὴν τὴν περίοδο τοῦλάχιστο — ἀπετόλμησε καὶ τοῦτο τὸ καταπληκτικόν. Τὸν μετέφερε στὰ Ἱεροσόλυμα. Τὸν ἀνέβασε στὸ πτερύγιον τοῦ Ναοῦ, ποῦ ἦταν τὸ πικρὸ ὑψηλὸ καὶ ἀπότομο μέρος του. Καὶ Τοῦ εἶπε· «εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται γάρ ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ, καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου». Ὁ Ἰησοῦς ὅμως τὸν συνέτριψε μὲ τὰ ἐξῆς ἀποστομικὰ λόγια τῆς ἁγίας Γραφῆς: «οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν Θεόν σου» (Στίχ. 12).

Ἄρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ
Ἱεροκέρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΑΜΟΥ ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ
ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ ΔΙΑΦΟΡΑ
ΤΟΜΟΙ 1 - 5

ΕΚΑΣΤΗ ΣΕΙΡΑ ΔΡΧ. 300

Πωλοῦνται εἰς τὰ Βιβλιοπωλεῖα καὶ εἰς τὰ Γραφεῖα
μας, ἀποστέλλονται δὲ καὶ ταχυδρομικῶς, ἐλεύθερα
ταχυδρομικῶν τελῶν.

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΙΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΨΥΧΩΦΕΛΕΙΣ ΕΠΙΣΤΑΣΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΛΕΥΪΤΙΚΟΥ

Ὑπὸ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Νόμος φιλοπτωχίας.

“Ὅταν ἔρχεται τὸ καλοκαίρι καὶ ὁ καιρὸς τοῦ θερισμοῦ, ἓνα μέρος ἀπὸ τὰ σπαρμένα χωράφια σου πρέπει νὰ τ’ ἀφήνης ἀθήριστο καὶ ἓνα μέρος ἀπὸ τ’ ἀμπέλια σου ἀτρύγητο· καὶ ἐπίσης ἓνα μέρος ἀπὸ τὰ ὀπωρικά σου ἀσύνακτο. Κι’ ἂν τύχη νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τὸ δρεπάνι σου μερικὰ στάχυα, ἢ καὶ πέση χάμω ὁ καρπὸς τους, παράδραμέ το. Ἄς εἶναι αὐτὸ τὸ μερίδιο τοῦ φτωχοῦ καὶ κάθε ξένου καὶ διαβάτη.

Αὐτὸ δὲν εἶναι συμβουλή, παρά ἐντολή. Αὐτὸ δὲν εἶναι ἐλεημοσύνη, ἀλλὰ χρέος. Αὐτὸς ποῦ σοῦ ἔδωκεν ἐσένα τὰ πολλά, αὐτὸς εἶναι ἐκεῖνος ποῦ χαρίζει καὶ στοὺς φτωχοὺς αὐτὰ τὰ λίγα. Αὐτὸς ἐπρόσταξε τὴ γῆ καὶ σοῦ ἐχάρισε τὰ περισσὰ γεννήματά σου· Κι’ αὐτὸς προστάζει ν’ ἀφήσης γιὰ τοὺς φτωχοὺς καὶ αὐτὰ τὰ λιγοστά.

Πῶς; ἡ γῆ τὸν ἀκούει καὶ σὺ ὄχι; Ἡ γῆ συμμορφώνεται πρὸς τὸ θεῖο του πρόσταγμα, καὶ σὺ θ’ ἀπειθήσης καὶ θὰ τὸ καταφρονήσης καὶ θὰ τὸ παρακούσης; Σ’ αὐτὴν ἐπρόσταξε καὶ εἶπε· «Βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνη χόρτου· σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος· καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν καρπούς» (Λευϊτ. ιθ’, 10). Καὶ ἡ γῆ ὑπακούει· καὶ ἀναδίνει χορτάρια· καὶ φυτρώνει χλωρασιά καὶ γεννήματα καὶ καρπούς!

Σ’ ἐσένα λέγει· «οὐ συντελέσετε τὸν θερισμόν... καὶ τὰ ἐκπίπτοντα οὐ συλλέξεις... καὶ τὸν ἀμπελώνά σου οὐκ ἐπανατρυγήσεις.....οὐδὲ τὰς ρῶγας τοῦ ἀμπελώνός σου συλλέξεις... τῷ πτωχῷ καὶ τῷ προσηλύτῳ

καταλείψεις αυτά» (Λευϊτ. ιθ', 11). Καὶ σὺ δὲν συμμορφώνεσαι, καὶ δὲν ἀφήνεις στὸ δυστυχησμένο τὸν ἀδελφὸ σου, οὔτε ἓνα στάχυ, οὔτε ἓνα καρπὸ, οὔτε καὶ μιὰ ρώγα ἀπὸ σταφύλι;

Ὅπως φαίνεται, ἡ μὲν γῆ ποὺ εἶναι ἄλογη κι' ἀνάίσθητη, γνωρίζει τὴ δεσποτεία καὶ τὴν κυριότητα ποὺ ἔχει ἐπάνω της, αὐτὸς ποὺ τὴν ἔκαμε καὶ ποὺ τὴν ἔστερέωσε. Καὶ σὺ, ἀγκαλὰ καὶ εἶσαι ἄνθρωπος λογικὸς καὶ μὲ συναίσθημα, ἀρνιέσαι τὴν ἐξουσία καὶ τὰ δικαιώματα ποὺ ἔχει ἐπάνω σου ὁ Θεὸς ποὺ σ' ἐδημιούργησε, καὶ δὲν θέλεις νὰ τὸν ἀναγνωρίσης! ὦ! εἶσαι ἄνθρωπέ μου, κι' ἀπὸ τὴν ἀνάίσθητη γῆν ἀναισθητότερος, καὶ παραλογώτερος καὶ ἀχαριστότερος!

**Οἱ λόγοι ποὺ ὑποχρεώνουν τὸν ἄνθρωπο νὰ ὑποκούῃ
στὸ Νόμο τοῦ Θεοῦ.**

Ἄφ' οὗ ὁ Δημιουργὸς καὶ Προνοητὴς τῶν ὅλων Θεὸς ἐπρόσταξε κι' ἐνομοθέτησε στὸν ἄνθρωπο, ν' ἀφήνῃ ἓνα μέρος ἀπὸ τὰ γεννήματά του, ὅταν θερίζῃ, ἢ λίγα σταφύλια, ὅταν τρυγᾷ τοὺς ἀμπελῶνές του, γιὰ τοὺς φτωχοὺς καὶ γιὰ τοὺς ξένους, ἐπρόσθεσεν καὶ τὸν λόγον αὐτόν· «Ἐγὼ εἰμι-λέγει- Κύριος ὁ Θεὸς σου» (Λευϊτ. ιθ', 10).

Καὶ τὸ ἐπιφώνημα αὐτὸ ἀξίζει νὰ τὸ σημειώσωμεν ὅλως ἰδιαιτέρως. Καὶ τόσο περισσότερον, ὅσο φαίνεται, ἂν δὲν τὸ καλοπροσέξῃ κανεὶς, πὼς δὲν ἔχει καμμιά σχέση μὲ τὰ προηγούμενα. Κι' ὅμως συμβαίνει τὸ ἐντελῶς ἀντίθετο. Κι' ἔχει μεγάλη συνάφεια καὶ σχέση μ' αὐτά· «Τῷ φτωχῷ - λέγει - καὶ προσηλύτῳ καταλείψεις αὐτά»· γιὰ τοὺς φτωχοὺς καὶ γιὰ τοὺς ξένους θὰ τὰφήσης αὐτά. Γιατί; Γι' αὐτὸ ἐπειδὴ «ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριός σας καὶ ὁ Θεός σας». Αὐτὸ τὸ δεύτερο εἶναι ἐκεῖνο ποὺ σ' ἀναγκάζει νὰ σέβεσαι τὸ πρῶτο· κι' αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο ποὺ σὲ κάνει ἔνοχο κι' ἀναπολόγητο, ἂν καταφρονήσης τὴν ἐντολή μου.

Πρῶτον. Ἀφοῦ ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος, ἐγὼ καὶ προ-
στάζω. Καὶ σύ, σὺν ὑποτακτικός μου καὶ δοῦλός μου
πού εἶσαι, ἔχεις ὑποχρέωση ν' ἀκούσης καὶ νὰ σέβησαι
τὸ πρόσταγμα τοῦ Κυρίου σου. Δεύτερον. Ἐπειδὴ ἐγὼ
εἶμαι ὁ νοικοκύρης καὶ ὁ Κύριος, ὅπως ἐπρόσταξα τὴν
γῆν κι' αὐτὴ μ' ἀκούσε καὶ καρποφόρησε, ἔτσι προστάζω
κι' ἐσένα νὰ κάνης, καὶ νὰ καρποφορῆς κι' ἐσύ γιὰ τοὺς
φτωχοὺς καὶ τοὺς ἀναγκημένους.

Τρίτον. Ἀφοῦ ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος, ἐγὼ ἔχω καὶ
τὴν ἐξουσία καὶ τὴν δύναμη. Κι' ἂν δὲν μ' ἀκούσης,
θὰ σὲ τιμωρήσω καὶ θὰ σοῦ στερήσω αὐτὰ πού σουδωκα,
καὶ πού τάχεις τώρα στὰ χέρια σου καὶ τὰ ἐξουσιάζεις.
Κι' ἀντὶ γιὰ σένα, θὰ τὰ δώσω σ' ἄλλους.

Τέταρτον. Ἀφοῦ ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος, δικά μου εἶναι
ὅλα. Κι' αὐτὰ πού ὀρίζω νὰ δώσης δὲν εἶναι δικά σου,
παρὰ ἓνα μικρὸ μέρος ἀπὸ τὰ δικά μου, πού σοῦ χάρισα.

Πέμπτον. Κι' ἐπάνω ἀπ' ὅλα, πρέπει νὰ στοχασθῆς
αὐτό, ὅτι «Ἐγὼ εἶμι Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν». Δὲν εἶμαι
δικός σου μονάχα Θεός, ἀλλὰ ὅλων. Κι' ἐσένα, πού σου-
δωκα λίγα γιὰ πολλά, κι' ἐκείνου πού δὲν τοῦδωκα τί-
ποτα ἢ πολὺ λίγα. Κι' ἐσένα πού σουδωκα χωράφια,
πού σοῦ κάνουν πολλὰ γεννήματα· κι' ἐκείνου, γιὰ τὸν
ὁποῖο σὲ προστάζω νὰ ἀφήνης λίγα στάχυα κι' ἓνα
μικρὸ μέρος ἀπὸ τὴν ἐσοδειά σου. Κι' ἐσένα, πού σ'
ἐπλούτισα μ' ἀμπέλια, καὶ τοῦ ἄλλου, πού σοῦ παραγγέλ-
λω νὰ τ' ἀφήνης λίγες ρῶγες· «Ἐγὼ εἶμι Κύριος ὁ Θεὸς
ὑμῶν». Ἐνας Θεὸς ὑπάρχει καὶ γιὰ τοὺς δύο σας.
Ἐνας Πατέρας. Ἐνας προνοητὴς καὶ κηδεμόνας· Κι'
ἓνας τροφοδότης καὶ τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου. Παιδιά μου
εἴσθε καὶ οἱ δύο· κι' ἐσὺ κι' ἐκεῖνος. Ἐξίσου ἐπρονόησα
καὶ γιὰ τοὺς δύο σας. Γιὰ σένα, ἐπρόσταξα τὴ γῆν νὰ σοῦ
καρποφορῆ. Γιὰ κεῖνον, ἐπρόσταξα ἐσένα, νὰ παραβλέ-
πης λίγο τὸ συμφέρον σου, καὶ νὰ σκέπτεσαι λίγο κι'
ἐκεῖνον. Ἐτσι γνωρίζετε καὶ οἱ δύο σας, πῶς εἴσθε
δημιουργήματα ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ· πῶς εἴσθε

ὕπηρετες τοῦ ἴδιου Κυρίου· καὶ παιδιὰ τοῦ ἴδιου Πατέρα·
κι' ὅτι «ἐγὼ εἶμι Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν».

Ἄνθρωπος ἀνελεήμονας λίγο διαφέρει ἀπὸ τὸν κλέφτη.

Ἄξιζει ἀκόμη νὰ παρατηρήσωμε κι' αὐτό· ὅτι δηλαδὴ, ἀφοῦ πρῶτα παραγγέλλει ὁ Θεὸς στοὺς πλουσίους ν' ἀφήνουνε ἓνα μέρος ἀπὸ τὰ εἰσοδήματά τους γιὰ τοὺς φτωχοὺς, παρευθὺς καὶ χωρὶς νὰ μεσολαβήσῃ ἄλλος λόγος, στὸ ἀμέσως ἀκόλουθο κεφάλαιο προστάζει αὐτὴν τὴν ἀπαγορευτικὴν ἐντολή· «Οὐ κλέψετε». Ὅταν διαβάζοντας τὴν Ἁγία Γραφή, παρατήρησα αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ἀμέσως ἔβγαλα κι' ἀπ' αὐτὸ τὸ συμπέρασμα καὶ νομίζω ὅχι παράλογα, πὼς λίγο διαφέρει ὁ κλέφτης ἀπὸ ἐκεῖνον, πού ἐνῶ τὸ μπορεῖ, δὲν βοηθᾷ τὸν φτωχὸ καὶ τὸν ἀναγκασμένο. Μεταξὺ τους μεσολαβεῖ ἓνας βαθμὸς, κι' ἓνα μικρὸ πῆδημα μονάχα.

Πεινᾷ ὁ φτωχός, κι' ἐσύ, ἐνῶ τὸ δύνασαι κι' ἐνῶ ἔχεις τὸν τρόπο, δὲν τοῦ δίνεις λίγη τροφή; Ἐ λοιπὸν, ὀλίγο διαφέρει αὐτὸ ἀπὸ τὸ ν' ἀρπάξῃς τὸ ψωμί του ἀπὸ τὸ στόμα του. Κρυώνει καὶ τρέμει, κι' ἐνῶ μπορεῖς νὰ τὸν ζεστάνῃς καὶ νὰ τὸν περιθάλψῃς, τὸν περιφρονεῖς; Μάθε λοιπὸν, πὼς αὐτὸ πολὺ λίγο διαφέρει ἀπὸ τὸ νὰ τοῦ ἀρπάξῃς τὰ φορέματά του καὶ νὰ τὸν ἀφήσῃς γυμνὸ. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι φανερός κι' ὀλοκάθαρος. Μὰ ἐσύ, ἄνθρωπέ μου, δὲν θέλεις νὰ τὸν καταλάβῃς. Αὐτὸ λοιπὸν πού σοῦ περισσύει, ἀδελφέ μου, μάθε πὼς δὲν εἶναι δικό σου. Εἶναι, σύμφωνα μὲ τὸ πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖνου πού τὸ στερεῖται. Ἄν δὲν τοῦ δώκῃς, κρατᾷς ἓνα δικό του πρᾶγμα, καὶ τὸν ἀδικεῖς καὶ τὸν κλέβεις τὸν δυστυχισμένο! Γιατὶ ἡ στέρησή του ἔχει δικαίωμα ἐπάνω σ' αὐτὰ πού σοῦ περισσεύουν ἐσένα. Κι' ὁ Θεὸς οὔτε ἄδικος εἶναι, οὔτε ἀπρονόητος. Ἀλλὰ

Σταθμοὶ τῆς θρησκευτικῆς μας ζωῆς

**ΤΟ ΤΡΙΩΔΙΟΝ ΚΑΤΩΦΛΙ ΜΙΑΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΥ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΙ ΔΥΟ ΜΕΓΑΛΩΝ ΕΠΟΧΩΝ]
Ἡ ΨΥΧΑΓΩΓΗΣΙΣ ΜΑΣ ΕΙΣ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟΝ ΤΗΣ ΗΘΙΚΗΣ**

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ ἡ Ἀποκρητὰ

Ἡ περίοδος τοῦ Τριωδίου πού διανύουμε ἀπὸ δεκαπέντε περίπου ἡμερῶν ἀποτελεῖ τὸ κατώφλι τῆς εἰσόδου οὐ μὴ ἄλλη περίοδο. Μᾶς προσφέρει τὴν εὐκαιρία τῶν φευγαλέων γηϊνῶν ἀπολαύσεων γιὰ νὰ μᾶς προετοιμάσῃ ταυτόχρονα καὶ σὲ μιὰ περίοδο πού εἶναι τὸ προσκύνημα τῆς μεγαλείτερης σελίδος τῆς χριστιανικῆς ἱστορίας καὶ ζωῆς. Συμπίπτουσα ἡ περίοδος αὐτῆ τοῦ Τριωδίου μὲ τὴν διασταύρωσιν δύο καιρικῶν ἐποχῶν τοῦ τέλους τοῦ χειμῶνα καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἀνοιξέως, δημιουργεῖ γύρω μας ἕνα κόσμον ἀπὸ ποικίλα αἰσθήματα πού ἀγκαλιάζουν τὴν ψυχὴ μας καὶ μᾶς φέρουν κοντήτερα πρὸς τὴν ἐπιφανειακὴ ὠραιότητα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ βαθύ περιεχόμενον τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Αἰσθανόμεθα γύρω μας τὸ βίωμα τῆς θρησκείας ὡς μιὰ συγκλονιστικὴ ἀφύπνισι ζωῆς. Οἱ ἀνθισμέναι δόρυλεκες σὰν ὠραῖες νυφοῦλες ἀμυγδαλιῆς προσφέρουν τὴν ἐντύπωσι μιᾶς παρθενικῆς ἀγνότητος. Καὶ δημιουργοῦν τὴν ἀτμόσφαιρα κάτω ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἡ ψυχὴ μας δοκιμάζει ἀσύλληπτη ἀνάτασι.

Οἱ εὐαγγελικὲς μορφῆς ἐξ ἄλλου πού περνοῦν ἔστω καὶ βιαστικὰ

πλούτισεν ἐσένα μὲ τὰ περισσά, γιὰ νὰ συλλογίζεσαι καὶ νὰ προμηθεύῃς καὶ σὲ κεῖνο.

Ἄλλὰ ἴσως νὰ μοῦ εἰπῆς, γιατί λοιπὸν δὲν τᾶδωκε κατ' εὐθεΐαν καὶ σ' αὐτόν; Σοῦ ἀπαντῶ, πὼς τῶκαμεν αὐτό, γιὰ νὰ εὐεργετήσῃ καὶ τοὺς δύο σας. Κι' αὐτόν, μὲ τὴ στέρῃση, κι' ἐσένα μὲ τὴν μετάδοσιν. Σοῦ κάνω ὅμως κι' ἐγώ, Χριστιανέ μου, τὴν ἀντίθετην ἐρώτησιν: Θᾶσσονα λοιπὸν εὐχαριστημένος, ἂν ὁ Θεὸς ἔκανε τὸ ἀντίθετο ἀπὸ αὐτὸ πούχει τώρα κάνει; Δυσκολεύομαι πολὺ νὰ τὸ πιστέψω!

Μετάφρ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

ἀπὸ τὴν σκέψι μας, ὅπως οἱ μορφές τοῦ Τελώνου καὶ τοῦ Φαρισαίου, τοῦ Ἄσώτου καὶ ἡ συγκλονιστικὴ ἀναπαράστασις τῆς θείας Κρίσεως μᾶς κρατοῦν καθηλωμένους σὲ μιὰ ψυχικὴ κατάστασι πού ἀνοίγει αὐτὸν τὸν δρόμον πρὸς τὴν ψυχικὴ καὶ πνευματικὴ μας πορεία διὰ τὸν Γολγοθᾶ ὅπου τὸ θεῖο δρᾶμα ὡς τέρμα χριστιανικό. Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Τεσσαρακοστὴ ὡς πρῶτος σταθμὸς τῆς πορείας αὐτῆς τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ψυχῆς μας εἶναι ἡ καμπὴ τῆς ζωῆς μας πού θὰ σταματήσουμε ἀθέλητα γιὰ μιὰ προετοιμασίαν μας ἄλλη καὶ μιὰν ἀνανέωσιν τοῦ βαθύτερου κόσμου μας, λυτρωμένου ἀπὸ τὶς μικρότητες τῆς πρόσκαιρης γηίνης ζωῆς. Σ' αὐτὸ τὸ στάματόμας μας ξεφυλλίζουμε βιαστικὰ τὸ βιβλίον τοῦ βίου μας καὶ ἀναμετράμε συνήθως τὶς πράξεις μας. Ἡ ἀναμέτρησις αὐτὴ ἀπλώνει γύρω μας μιὰ ἀνακούφισι βαλσαμικὴ.

* * *

Καὶ ἐξακολουθοῦμε τὴν πορείαν μας ξαλαφρωμένοι ἀπὸ κάποιαν ἀθέλητα βάρη μας. Στὴν συνέχεια τοῦ δρόμου μας αὐτῆ μᾶς κρατεῖ σκλάβους, ἡ χριστιανικὴ θρησκεία μὲ μιὰ ἄλλη θρησκείαν, τὴν θρησκείαν τῆς ἀναγεννωμένης φύσεως. Οἱ δύο θρησκείαι αὐτὲς ὑπῆρξαν συνυφασμένες πάντοτε ὥστε νὰ δεσποζοῦν εἰς τὴν ἀνθρώπιναν χριστιανικὴν ζωὴν. Τὰ γεγονότα πού εἶναι τοποθετημένα χρονολογικῶς κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς ἀνοίξεως περιβάλλουν τὴν ἐποχὴ αὐτὴ μὲ ἕνα στέφανον ἀγιότητος. Οἱ ψυχὲς τῶν προσφιλῶν μας προτόπων, ἀλλὰ καὶ ὄλων τῶν χριστιανῶν συνανθρώπων μας, μᾶς καλοῦν νὰ γιορτάσουμε τὴν μνήμην των σ' ἕνα εὐλαβικὸ καὶ συγκινητικὸ ἑορτασμὸ τοῦ Ψυχοσαββάτου των. Καὶ οἱ ἀκολουθίαι τῶν Χαιρετισμῶν πρὸς τὴν Πανάχραντη Παρθένον, τὴν Θεοτόκον, θὰ μᾶς συγκεντρώσουν σὲ κάποιαν ὑποβλητικὴν μυσταγωγίαν. Ὁ ὕμνος πρὸς τὴν Ὑπέρομαχον Θεομήτορα, νικητήριος καὶ εὐχαριστήριος ὕμνος μαζὶ θὰ ὑψωθῆ ὡσὸν παιᾶνας καὶ ὡσὸν δοξολογία καὶ θὰ δονῆ κάθε καρδίαν χριστιανικὴν.

Κατῶφλι τῆς εἰσόδου πρὸς τὴν πορείαν τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ψυχῆς μας εἰς τὸν δρόμον πού μᾶς ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἁγίαν Πόλιν καὶ τοὺς τόπους τοὺς καθαγιασμένους μὲ τὴν θυσίαν τοῦ Θεοῦ. Τὸ Τριώδιον πού διανύουμε τὴν ἐποχὴ αὐτὴ προετοιμάζει τὸν ἑαυτὸν μας καθιστώντας αὐτὸν ἄξιον νὰ ζήσῃ καὶ νὰ ἀγκαλιάσῃ στὴν ψυχὴν του τὸ μεγάλο δρᾶμα τοῦ Σταυρικοῦ θανάτου τοῦ Λυτρωτοῦ. Τὸ Τριώδιον δὲν εἶναι ὡς τόσο ἐποχὴ. Εἶναι Βιβλίον τῆς Ἐκκλησίας περιλαμβάνον ὕμνους πού ψάλλονται ἀπὸ τὴν Κυριακὴν τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου μέχρι τοῦ Μεγάλου Σαββάτου. Κατ' ἀρχὰς ἡ συλλογὴ αὐτὴ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὕμνων περιελάμβανε τρεῖς ᾠδὲς, ἀργότερα ὁμως συνεχωνεύθησαν πρὸς αὐτὰς καὶ ἀναγνώσματα ἀπὸ

τὴν Παλαιὰ καὶ τὴν Νέα Διαθήκη, τριώδια, τετραώδια, ἰδιόμελα καὶ ἄλλοι ὕμνοι. Αὐτὴ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ὕμνολογία, συμπίπτουσα μὲ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ μεταξὺ τοῦ τέλους τοῦ χειμῶνα καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἀνοιξέως, ἔδωκε σ' αὐτὴν τὸ ὄνομα Τριῶδι. Ἡ σύμπτωση τῆς περιόδου αὐτῆς τοῦ Τριωδίου μὲ τὸν ἑορτασμὸ τῆς Ἀποκρηῆς ἐδημιούργησε μιὰ καινούργια κατάστασιν πού στάθηκε καὶ παραμένει ἀκόμη μιὰ διακοπὴ στὴν μονότονη καὶ βαρεῖα ζωὴ μας τὴν γεμάτη ἀπὸ τὶς καθημερινὲς φροντίδες πού τόσο ἀπορροφοῦν τὴ σκέψι μας καὶ ἐξελλίσσονται πολλὰς ἀπ' αὐτὲς σὲ ἀμαρτίες.

Ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία δὲν ἀποκλείει ποτὲ τοὺς πιστοὺς ὅπαδούς της ἀπὸ τὶς ἐγκόσμιες χαρὲς τῆς ζωῆς ἀρκεῖ νὰ ἐπιδιώκωνται καὶ νὰ ἐκδηλώνωνται μέσα εἰς τὰ πλαίσια τῆς εὐπρεπείας, τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς χριστιανικῆς ἀτμοσφαιράς.

* * *

Ἡ Ἐκκλησία εἶχε βεβαίως καταπολεμήσει ἀρχικῶς τὶς γιορτὲς τῆς Ἀποκρηῆς πού συνέπιπτον μὲ τὴν ψυχικὴ περισυλλογὴ τῶν χριστιανῶν. Τὰ ἔθιμα πού ἐτηροῦντο κατὰ τὴν Ἀποκρηὰ ἐθεωροῦντο ὡς ἀναβίωσις τῶν ἀρχαίων Διονυσίων καὶ Κρονίων. Αἱ μεταμφιέσεις ἐκρίνοντο ὡς ἀπαράδεκτοι καὶ πράξεις κολάσιμοι. Παρ' ὅλες ὁμως τὶς ἀπαγορεύσεις ἐπεξετάθησαν χρονολογούμενες ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς βυζαντινοὺς χρόνους. Οἱ χρόνοι ὁμως κατὰ τὴν διαδρομὴ τους ἐλύτρωσαν τοὺς ἑορτασμοὺς καὶ τὶς χαρούμενες ἑορταστικὲς ἐκδηλώσεις ἀπὸ τὸν εἰδωλολατρικὸ χαρακτῆρα τῶν ἑορτῶν τῶν ἀφιερωμένων στὸν Κρόνον καὶ τὸν Δίονυσο. Τὸ ἑλληνοχριστιανικὸ πνεῦμα ἐπεξέτεινε τὴν ἐπίδρασίν του καὶ κατῴρθωσε νὰ προσαρμόσῃ πρὸς αὐτὸ οἰανδήποτε ἐκδήλωσιν ὑπενθυμιζούσαν τὴν εἰδωλολατρεία. Δὲν ἐπροχώρησε ὁμως μέχρις ἄκρων ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία. Αὐτὴ προσπάθησε νὰ περιορίσῃ τὶς ἡμέρες τῆς Ἀποκρηῆς εἰς τὸ προσηκόν μέτρον ὡς ἡμέρες ψυχαγωγίσεως τοῦ λαοῦ. Κατεπολέμησε τὶς παρεκτροπές, τοὺς διονυσιασμοὺς καὶ τὶς μεταμφιέσεις. Ἔδωσε σὲ πολλὰς ὁμαδικὰς ἑορταστικὰς ἀποκρηάτικας συγκεντρώσεις καὶ ἐκδηλώσεις καὶ ἓνα χαρακτῆρα ἀνθρώπινον καὶ καθαρῶς χριστιανικόν. Ὁ συνδυασμὸς τῆς εὐθυμίας καὶ τῆς ψυχαγωγίσεως, πολλῶν χορῶν τῆς ἀποκρηάτικης περιόδου μὲ σκοποὺς φιλανθρωπικοὺς καὶ κοινωφελεῖς ἔδωκε ἓνα τόνο συμπαθείας πρὸς τὴν περίοδο αὐτὴ. Ἔτσι ἡ περίοδος αὐτὴ τῆς χαρᾶς δὲν ἐμφανίζεται ὡς ἀντίθεσις πρὸς τὸ Τριῶδιον πού εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς δημιουργίας τῆς ψυχικῆς περισυλλογῆς διὰ τὴν προετοιμασίαν τῆς μεγάλης καὶ εὐλαβικῆς πορείας πρὸς τὸν δρόμον πού φέρει πρὸς τὸν τόπον τοῦ μεγάλου δράματος τοῦ Γολγοθᾶ.

Τὰ πρῶτα χελιδόνια πού θὰ μᾶς ξαναγυρίσουν πίσω ἀπὸ τὶς

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ»
Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

**Πρέπει νάμαστε τίμιοι στίς συναλλαγές μας
καί νά μὴ ζητᾶμε ποτέ ὑπερβολικὰ κέρδη.**

Κάποτε, πού ἀπό τὴν ἀναβροχιά κι' ἀπὸ τὴν ξηρασία ἐγίνηκε λιμὸς στὴν Αἴγυπτο κι' ἔλειπεν ὅλως διόλου τὸ σιτάρι, ἐστερεθῆκανε τὸ ψωμί τους καὶ οἱ ἀδελφοὶ πού ἔμεναν μαζί μὲ τὸν ἅγιο Παχώμιο. Ἐφώναξε λοιπὸν κάποιον ἀπ' αὐτούς, κι' ἀφοῦ τοῦ μέτρησεν ἑκατὸ χρυσᾶ νομίσματα, τοῦ εἶπε, νά γυρίση σ' ὅλες τὶς πολιτείες καὶ σ' ὅλα τὰ χωριά, κι' ὅπου βρῆ οἰτάρι νά τ' ἀγοράσῃ.

Ἐγύρισε λοιπὸν ὁ ἀδελφὸς πολλοὺς τόπους, κι' ἔφθασε, στὸ τέλος, σὲ μιὰ πολιτεία πού τὴν ἔλεγαν Ἐρμώθη. Ἐκεῖ βρῆκε κάποιον ἄνθρωπο πού ἐπολιτευότανε, καὶ πού ἦτανε καλὸς καὶ θεοφοβούμενος Χριστιανὸς, καὶ πού εἶχεν ἀκουστὰ γιὰ τὸν ἅγιο Παχώμιο καὶ γιὰ τὸ Κοινόβιό του.

Αὐτὸς λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος ἦτανε ἐπιστάτης οὐ μὴ ἀποθήκη

μακρυνὲς χώρες τῆς χειμωνιάτικης ἀποδημίας τους θὰ μᾶς φέρουν τὸν εὐαγγελισμόν τῆς ἀνοίξεως. Ἡ μεγάλη θεϊκὴ δημιουργία, ἡ φύσις, θὰ πάρῃ μιὰ καινούργια μορφή. Καὶ θὰ ἀναπηδήσῃ ἡ ζωὴ γεμάτη συγκινήσεις, ἐλπίδες καὶ χαρές. Μιὰ καινούργια ζωὴ μέσα εἰς τὴν ὁποίαν τοποθετημένη ἀκόμη ἡ περίοδος τοῦ Τριωδίου τὴν ὁποίαν ὑπεδέχθημεν ὑπὸ ἀτμόσφαιραν ψυχρῶν χειμωνιάτικων ρευμάτων γιὰ νά τὴν αἰσθανθοῦμε τώρα χλιαρὴ ἀπὸ τὰ χὰδια τῆς πρώτης ἀνοίξεως, θὰ μᾶς κρατῆ γιὰ ὀλίγο χρόνο ἀκόμη συνοδοιπόρους τῆς ὡς τὴν εἴσοδο εἰς τὴν Μεγάλῃ Σαρακοστή. Καὶ ἡ συνοδοιπορία αὕτῃ τῆς σκέψεως καὶ τῆς ψυχῆς μας πρὸς τὸν τόπον τοῦ θείου Θυσιαστηρίου καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἀπολυτρώσεως θὰ ἐξακολουθήσῃ εὐλαβικὴ καὶ μὲ ἕνα περιεχόμενο ζωῆς γεμάτο παλμό. Ἐξαγνισμένοι οἱ ἄνθρωποι εἰς χριστιανοὶ ἡμεῖς ὡς συνεχίσουμε νοερά τὴν θεία μυσταγωγία αὕτῃ μὲ τὴν εὐλάβεια καὶ τὴν πίστιν μας ἀντὶ τοῦ Σταυροῦ πού ἔφερε ἐπὶ τῶν ὤμων του ὀδεύοντας πρὸς τὸν δρόμον τοῦ μαρτυρίου Του ὁ Λυτρωτὴς Θεός.

σιταριοῦ. Τὸν ἐπλησίασε λοιπὸν ὁ ἀδελφὸς καὶ τὸν παρακαλοῦσε νὰ πάρῃ τὰ ἑκατὸ χρυσαῖ νομίσματα καὶ νὰ τοῦ δώσῃ ἀνάλογο σιτάρι. Κι' αὐτὸς τ' ἀπάντησε· — "Ἄν ἦτανε δικό μου τὸ σιτάρι, ἀδελφέ μου, θὰ τὸ στεροῦσα, πού λείει ὁ λόγος, ἀπὸ τὰ παιδιὰ μου, καὶ θὰ σοῦ τῶδινα, μὲ μεγάλη μου εὐχαρίστησι. Μὰ τώρα δὲν μπορῶ νὰ τὸ κάνω. Γιατὶ τὸ σιτάρι δὲν εἶναι δικό μου, παρὰ τοῦ δημόσιου. Καὶ μπορεῖ, ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή, νὰ μοῦ τὸ ζητήσῃ αὐτὸς πού ἀφεντεύει στὴν πολιτεία καὶ πού ὡς τώρα δὲν μοῦ τὸ ζήτησε. Θάθελα ὁμως πολὺ νὰ μπορέσω νὰ σὲ διευκολύνω· καὶ γι' αὐτὸ τὸ μόνο πού μπορῶ νὰ σοῦ κάνω εἶναι, νὰ σοῦ δώσω λίγο δανεικό, νὰ περάσετε ὡσότου νάρθῃ τὸ θέρος, καὶ νὰ βγῇ τὸ καινούργιο. "Ἄν μοῦ δίνῃς λοιπὸν τὸ λόγο σου, πὼς θὰ μοῦ τὸ φέρῃς τότε πίσω, πάρε ὅσο θέλεις.

Κι' ὁ ἀδελφὸς τ' ἀποκρίθηκεν — Αὐτὸ δὲν μπορῶ νὰ τὸ κάνω, γιατί δὲν ξέρω, ἂν θάμαι σὲ θέσι νὰ σοῦ γυρίσω πίσω τὸ σιτάρι πού θὰ πάρω. "Ἄν μπορῆς ὁμως ἐσὺ μὰ μοῦ πουλήσῃς, μ' ὅποια τιμὴ θέλεις, τόσο πού νὰ μπορῶ νὰ σοῦ τὸ ξεπληρώσω, μὲ τὸ ποσὸν πού κρατῶ μαζί μου καὶ νὰ τὸ βάλῃς ἐσὺ στὴ θέση του τὴν ἐποχὴ πού θ' ἄλωνίσουσε καὶ θὰ βγῇ τὸ καινούργιο, κάνε τε· καὶ θὰ σοῦ τὸ χρωστῶ κι' ἐγὼ κι' ὅλη μου ἡ ἀδελφότητα, γιὰ μεγάλη χάρι. Κι' αὐτὸς τ' ἀπάντησε. — Αὐτὸ μπορῶ νὰ σοῦ τὸ κάνω· καὶ νὰ σοῦ δώσω μάλιστα, ὄχι μονάχα ὅσο σιτάρι ἀξίζουν τὰ ἑκατὸ σου χρυσαῖ νομίσματα, ἀλλὰ καὶ περισσότερον ἀκόμη. Πάρε λοιπὸν ὅσο θέλεις· κι' ὅταν οἰκονομήσετε τὰ χρήματα, μοῦ τὰ φέρνεις. Καὶ τὸ μόνο πού σὲ παρακαλῶ εἶναι, νὰ προσεύχεσθε καὶ γιὰ μένα. Μὲ τὴν συμφωνία λοιπὸν αὐτῆ, ἐγένισεν ἕνα καϊκι, μὲ τὴν τιμὴ δεκατρία κιλὰ γιὰ κάθε χρυσὸ νόμισμα, ἐνῶ τότε σ' ὅλη τὴν Αἴγυπτο ἐδίνανε μονάχα πέντε κιλὰ, καὶ γεμᾶτος ἀπὸ χαρὰ γύρισε στὸ Κοινόβιό του.

"Ὅταν ἄκουσε λοιπὸν ὁ μεγάλος Ἐκεῖνος Ἅγιος, πὼς ἄραξε τὸ πλοῖο γεμᾶτο ἀπὸ σιτάρι, κι' ἔμαθε καὶ μὲ ποῖο τρόπο τ' ἀγόρασεν ὁ ἀδελφός, ἔστειλε ἀμέσως στὸ πλοῖο καὶ παράγγειλε νὰ μὴν ξεφορτώσουσε καὶ νὰ μὴν κουβαλήσουσε στὸ Κοινόβιο, οὔτε ἕνα κουκὶ σιτάρι. Κι' ὁ ἀδελφὸς πού τάγόρασε, νὰ μὴν τολμήσῃ νὰ παρουσιασθῇ μπροστά του, ὡσότου νὰ πάῃ καὶ νὰ ξαναβάλῃ τὸ

σιτάρι πού ἔφερε στὸν τόπο του. Γιατί, ὅπως ἔλεγε, αὐτὸ πού ἔκαμε ἦταν μεγάλη ἀμαρτία καὶ πραγματικὴ κλεψιά καὶ κοντὰ στ' ἄλλα παρακοὴ στὴν ἐντολή του, γιατί τοῦ εἶχε παραγγεῖλει ν' ἀγοράσῃ μονάχα γιὰ ἑκατὸ χρυσᾶ νομίσματα κι' αὐτὸς ἀγόρασε γιὰ διακόσιο. Κι' αὐτὸ τῶκαμε, γιατί ἄναψε κι' ἐκόρωσε μέσα του τὸ πάθος τῆς πλεονεξίας. Κι' ἔτσι καὶ τὸ μοναστήρι καταχρέωσε χωρὶς νάχη κανένα γι' αὐτὸ δικαίωμα, κι' ἐφάνηκεν ἄρπαγας καὶ πλεονέκτης σ' ἓναν ἄνθρωπο πού τοῦ φανέρωσε τόση φιλανθρωπία! Δὲν ἐσκέφθηκεν ὁ ἀνόητος, πὼς μπορούσε, καὶ πὼς ἀνθρώπινο ἦταν νὰ ναυαγήσῃ τυχὸν τὸ πλοῖο. Καὶ τότε τί θὰ παθαίναμε; Καὶ τί θ' ἀπογινόμαστε; "Ὅλοι μας θὰ γινόμαστε σκλάβοι!

Γι' αὐτὸ, ὅσο σιτάρι ἔφερε, παράγγειλε νὰ τὸ πουλήσῃ στὸν κόσμον ἐδῶ· καὶ μάλιστα μὲ τὴν τιμὴ πού τ' ἀγόρασε, δεκατρία δηλαδὴ κιλά στὸ χρυσὸ νόμισμα· καὶ τὰ λεπτὰ πού θὰ μαζέψῃ νὰ πάῃ ἀμέσως νὰ τὰ μετρήσῃ σ' αὐτὸν πού τοῦ ἐμπιστεύθηκε τὸ σιτάρι· καὶ νὰ κρατήσῃ γιὰ τὸ μοναστήρι τόσο μονάχα, ὅσο ἀντιστοιχεῖ στὰ χρήματα πού τοῦδωσε καὶ μὲ τὴν τιμὴ πού πουλιέται παντοῦ· πέντε κιλά στὸ νόμισμα.

Κι' αὐτὸς συμμορφώθηκε μὲ τὴν προσταγὴ τοῦ Ἁγίου κι' ἔφερε στὸ μοναστήρι τὴν ἀναλογία τοῦ σιταριοῦ, ὅπως τοῦ παράγγειλε. Κι' ἀπὸ τότε δὲν τὸν ἄφηκε νὰ ξαναβγῇ ἀπὸ τὸ Κοινόβιο, γιὰ καμμιὰ δουλειά, παρὰ ἐμπιστεύθηκε σ' ἄλλους ἀδελφούς τις διακονίες τοῦ Μοναστηριοῦ.

**Ὁ κάθε φτωχὸς κι' ἀναγκεμένος εἶναι κι' ἓνας ἀδελφός μας
πού πρέπει νὰ τὸν συντρέχωμε.**

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος, πού ἔγραφε σὲ σχῆμα διαλόγου τοὺς βίους τῶν ἁγίων τῆς Ἰταλίας καὶ πού κατόπιν ἐγίνηκε Πατριάρχης στὴ Ρώμη, προτοῦ νὰ γίνῃ ἐπίσκοπος ἦταν μοναχὸς καὶ Ἡγούμενος τῆς Μονῆς τοῦ ἁγίου Ἀνδρέα, πού τὴν ἐπονομάζουνε Κλίσκαϊρη.

Κάποτε λοιπὸν πού ἐκαθόντανε στὸ κελλί του καὶ καλλιγραφοῦσε, τὸν ἐπληροίωσεν ἓνας φτωχός. Καὶ σὰν πραγματικὸς μαθητὴς καὶ δοῦλος τοῦ Χριστοῦ πού ἦταν, ἐφώνασε τὸν ὑποτακτικό του καὶ τὸν ἐπρόσταξε νὰ τοῦ δώσῃ ἕξη νομίσματα. Κι' αὐτὸς ἔκαμε

πρόθυμα αὐτὸ πού τὸν ἐπρόσταξε. Ἔπειτα λοιπὸν ἀπὸ λίγην ὥρα ξαναἤλθεν ὁ φτωχὸς καὶ εἶπε στὸν Ἅγιο — Συμπάθησέ με, δοῦλε τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου, καὶ βοήθησέ με τὸν κακομοιριασμένο· γιατί αὐτὰ πού μοῦδωκες ἦτανε πολὺ λίγα· κι' ἐγὼ ἄλλοτες εἶχα βιὸ μεγάλο, μὰ τᾶχασα ὅλα, καὶ δὲν μ' ἀπόμεινε τίποτα. Κι' ὁ μακάριος Γρηγόριος ξαναφώνησε τὸν ὑπετακτικό του καὶ τοῦ εἶπε: — Πήγαινε, παιδί μου, καὶ δός του κι' ἄλλα ἔξη νομίσματα· κι' αὐτὸς συμμορφώθηκε μὲ τὴν προσταγή του καὶ τοῦ τᾶδωκε. Κι' ὁ φτωχὸς τὰ πήρε κι' ἔφυγε. Δὲν ἐπέρασεν ὁμως παρὰ λίγη μόνον ὥρα· καὶ γιὰ τρίτη φορὰ τὴν ἴδιαν ἡμέρα ξαναπαρουσιάσθηκε πάλιν ὁ φτωχὸς καὶ τοῦ ξαναεἶπεν· — Σπλαγχνίσου με, δοῦλε τοῦ Θεοῦ, καὶ ξαναβοήθησέ με, γιατί αὐτὰ πού μοῦδωκες τᾶχασα ὅλα. Κι' ἐκεῖνος ἐφώνησε πάλι τὸν ὑποτακτικό του καὶ τοῦ εἶπε: — Δός του, νᾶχις τὴν εὐχή μου, ἄλλα ἔξη νομίσματα. Κι' ἐκεῖνος τ' ἀποκρίθηκε—Συμπάθησέ με, Γέροντά μου, μὰ ποῦ νὰ τὰ βρῶ καὶ πῶς νὰ τὸ κάμω, πού στὴν κάμαρά σου δὲν ἔχει μείνει πλέον τίποτα; Καὶ τότε τοῦ εἶπεν ὁ μακάριος Γρηγόριος — Κύτταξε νὰ ἰδῆς, μήπως καὶ βρῆς νὰ τοῦ δώσης κάτι ἄλλο· ὅτι καὶ νᾶναι· ἢ ροῦχο ἢ καὶ σκεῦος τοῦ σπιτιοῦ. — Κι' ἐκεῖνος τ' ἀποκρίθηκε· — Τίποτε ἄλλο δὲν μᾶς ἀπόμεινε, Γέροντά μου, παρὰ ἓνα ἀσημένιο σκουτελικό, πού μ' αὐτὸ μᾶς στέλλει τακτικά, ὅπως τὸ συνηθίζει, ἢ μητέρα σου, βρεκτοκούκκια ἢ κι' ἄλλα ὀπωρικά. Καὶ τοῦ εἶπεν ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ· — Πήγαινε, ἀδελφέ μου, νὰ τὸ φέρης, καὶ νὰ τοῦ τὸ δώσης. Κι' ἐκεῖνος ἔκαμεν, ὅπως τὸν ἐπρόσταξεν. Ἐπῆρε λοιπὸν ὁ φτωχὸς τὰ δώδεκα νομίσματα μαζί μὲ τὸ ἀσημένιο σκουτελικό, κι' ἔφυγε.

Ὅταν λοιπὸν ἐγίνηκεν Πατριάρχης, ἐφώνησε τὸν Σακελλάριό του καὶ τοῦ εἶπε, νὰ καλέσῃ δώδεκα ἀνθρώπους γιὰ νὰ τοὺς κάμη ἑστίαση καὶ νὰ φᾶνε μαζί, ὅπως ἦτανε τὸ ἔθιμο νὰ κάμουν ὅλοι ὅσοι ἐγινόντανε Πατριάρχες. Κι' αὐτὸς ἔκαμε, ὅπως τὸν διέταξε.

Ὅταν λοιπὸν καθήσανε στὸ τραπέζι, ὁ Πατριάρχης ἔβλεπε κι' ἐμετροῦσε δέκα τρεῖς, ἐνῶ τοῦ εἶπε νὰ προσκαλέσῃ δώδεκα μονάχα. Ἐφώνησε λοιπὸν κοντὰ του τὸν Σακελλάριο καὶ τοῦ εἶπε· — Γιατί τῶκαμες αὐτὸ καὶ μὲ παράκουσες; Ἐγὼ δὲν σοῦ εἶπα νὰ καλέσης μονάχα δώδεκα; Ἐσὺ ὁμως, ἀντὶς γιὰ δώδεκα, μοῦ κουβάλησες ἐδῶ δέκα τρεῖς! Κι' αὐτὸς μόλις τᾶκουσεν ἐσάστισε κι' ἐφοβήθηκε·

καὶ τοῦ εἶπε. — Γέροντά μου, δὲν ἔκαμα, παρὰ αὐτὸ ποῦ μ' ἐπρόστα-
ξες. Καὶ τοὺς μετρῶ καὶ τοὺς βρίσκω δώδεκα. Κι' αὐτὸ τὸ εἶπε, γιατί
πραγματικά τὸν δέκατο τρίτο, δὲν τὸν ἔβλεπε κανεὶς ἄλλος παρὰ
ὁ Πατριάρχης μονάχα.

Ἔφη λοιπὸν τὴν ὥρα ποῦ διάρκεσε τὸ τραπέζι ὁ Πατριάρχης
ἔβλεπε τὸν δέκατο τρίτον αὐτὸν νὰ κάθεται στὴν ἄκρη τοῦ τραπε-
ζιοῦ, καὶ ν' ἀλλάζει συχνὰ ὄψη. Κι' ἄλλοτες φαινότανε σὰν ἀσπρό-
μαλλο γεροντάκι, κι' ἄλλοτε σὰν γεροδεμένος ἄνδρας, κι' ἄλλοτες
σὰν νέο παιδί. Ὅταν λοιπὸν ἐτελείωσε τὸ γεῦμα κι' ἐσηκωθήκανε
γιὰ νὰ φύγουνε, τοὺς ἄλλους ὅλους τοὺς ἄφησε νὰ ξεμακρύνουνε, τὸν
δέκατο τρίτον ὁμῶς αὐτόν, ποῦ ἄλλαζε τόσο συχνὰ καὶ τόσο παρά-
ξενα πρόσωπο καὶ μορφή, τὸν ἔπιασεν ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὸν ἔμπασε
μέσα στὸ ἰδιαιτέρῳ τευ δωμάτιο καὶ τοῦ εἶπε· — Σ' ὀρκίζω στ' ὄνομα
τοῦ ἁγίου Θεοῦ, πές μου ποιὸς εἶσαι; Καὶ πῶς σὲ λένε; Κι' αὐτὸς
τ' ἀπάντησε· — Γιατί μ' ἐρωτᾷς τὸνομά μου καὶ ποιὸς εἶμαι; Ἔπρεπε
νὰ μὲ γνωρίσης... Ἐγὼ λοιπὸν εἶμαι ὁ φτωχὸς ἐκεῖνος, ποῦ ἦλθα καὶ
σὲ βρῆκα στὸ μοναστήρι τοῦ ἁγίου Ἀνδρέα καὶ σοῦ ζήτησα νὰ μὲ
συντρέξης. Μουῖδωκες λοιπὸν, — τὸ θυμᾶσαι; — δώδεκα χρυσᾶ
νομίσματα κι' ἓνα ἀσημένιο σκουτελικό, ποῦ μ' αὐτὸ σοῦστελλεν ἡ
μακαρίτισσα ἡ μητέρα σου Σουλβία βρεκτοκούκκια. Μάθε λοιπὸν,
πῶς ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνη ποῦ ἐφανέρωσες τόσην εὐσπλαγχνία
καὶ μακροθυμία, ὁ Θεὸς ὥρισε νὰ γίνης ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐκκλησίας
του, ποῦ γι' αὐτὴν ἔχυσε τὸ τίμιον αἷμά του, καὶ νὰ κατασταθῆς
διάδοχος τοῦ κορυφαίου ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους τοῦ Πέτρου, ποῦ
ἐμιμήθηκες τὴν ἀρετὴ του, ὅταν κι' ἐκεῖνος ὅπως ἐσὺ ἐμοίραζε στοὺς
ἀναγκασμένους, κι' ἀνάλογα μὲ τὴν χρεία τοῦ καθενός, ὅτι τοῦ ἐπι-
στευόντανε οἱ Χριστιανοί.

Κι' ὁ μακάριος Γρηγόριος τὸν ἀρώτησε τότες — Κι' ἀπὸ ποῦ τὸ
ξέρεις ἐσὺ, πῶς ἀπὸ τὴ στιγμὴν ἐκείνην ὥρισεν ὁ Θεὸς νὰ γίνω Πα-
τριάρχης; Κι' αὐτὸς τ' ἀπάντησε· — Τὸ ξέρω, ἐπειδὴ εἶμαι ἄγγελος
τοῦ Κυρίου τοῦ Παντοκράτορα. Καὶ μὲ εἶχε στείλει τότες ὁ Θεός,
γιὰ νὰ δοκιμάσῃ τὴν πρόθεσή σου, κι' ἂν πραγματικά εἶσαι φι-
λάνθρωπος, γιὰ ἔκανες τίς ἐλεημοσύνες γιὰ ἐπίδειξη.

Κι' ὁ μακάριος Γρηγόριος, σὰν τᾶκουσεν αὐτά, ἐφοβήθηκε
γιατί ὡς ἐκείνη τὴ στιγμὴ δὲν εἶχεν ἰδῆ ποτέ του Ἄγγελο· κι' αὐτὸς

τοῦ μιλοῦσε καὶ τοῦ φερνότανε, σὰν νάχε μπροστά του ἄνθρωπο. Καὶ τοῦ εἶπε τότες ὁ Ἄγγελος — Νὰ μὴ φοβάσαι διόλου, γιατί ὁ Θεὸς μ' ἐπρόσταξε νάμαι πάντα, ὅσο θὰ ζῆς, κοντά σου κι' ὅτι θέλεις νὰ ζητήσης, νὰ μοῦ τὸ λές· κι' ἐγὼ θὰ τὸ μεταδίνω στὸ Θεό.

Κι' αὐτός, σὰν τᾶκουσεν αὐτό, ἔπεσεν ἐμπρὸς του κατὰ γῆς καὶ προσκυνοῦσε κι' ἐδόξαζε τὸν Θεό, λέγοντας — Ἄφοῦ, Θεέ μου πανεὐσπλαγχνε, γιὰ μιὰ τέτοια μικρότατη κι' ἐντελῶς ἀσήμαντη προθυμία φανερώνεις τόσον ἀμέτρητον ἔλεος καὶ μοῦ στέλλεις τὸν Ἄγγελό σου νάμαι πάντα μαζί μου καὶ νὰ μὲ προστατεύη, ποιά δόξα θὰ καταξιωθοῦνε ἄραγες, αὐτοὶ ποὺ φυλάττουνε τὶς ἐντολές σου καὶ κάνουνε σ' ὅλη τους τὴ ζωὴ ἔργα δικαιοσύνης; Πόσον ἀληθινὸς εἶναι ὁ λόγος σου, Κύριέ μου, πὺν λέει, πὼς αὐτός ποὺ ἔλεε κάποιον φτωχό, εἶναι σὰν νὰ δανείζη τὸν Θεό!

Τὸ θαῦμα τοῦ ἁγίου Βονιφατίου ποὺ ἀγαποῦσε τὴν φτώχεια.

Ὁ ἅγιος Βονιφάτιος, ποὺ ἐστάθηκε σ' ὅλη του τὴ ζωὴν ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ καὶ καταξιώθηκε νὰ γίνῃ Ἐπίσκοπος καὶ νὰ κάνῃ μεγάλες θαυματουργίες, ἀπὸ τὸν καιρὸν ἀκόμα ποὺ ἦτανε παιδί, κάθε φορὰ ποὺ ἐβγαίνει ἀπὸ τὸ σπίτι του ἐγύριζε χωρὶς ὑποκάμισο, κάποτε μάλιστα καὶ θεόγυμος. Γιατὶ ὅταν συναντοῦσε στὸ δρόμο του κάποιον κουρελῆ, ἐβγαζε τὰ ροῦχα ποὺ φοροῦσε καὶ τὸν ἔντυνε. Κι' αὐτὸ τᾶκανε, προσπαθώντας νὰ μὴν τὸ πάρῃ κανεὶς εἶδηση, γιατί μόνον ὁ Θεὸς ἤθελε νὰ τὸν βλέπη, κι' ἀπ' αὐτὸν μονάχα περιμενε τὴν ἀνταμοιβή του.

Ἐπειδὴ λοιπὸν τᾶκανε αὐτὸ πολὺ συχνά, τὸν ἐμάλλωνεν κι' ἡ μητέρα του, καὶ τοῦλεγε πὼς δὲν εἶναι σωστὸ καὶ φρόνιμο νὰ μένη αὐτὸς γυμνός, ποὺ εἶναι φτωχός, καὶ νὰ ντύνη ἄλλους, χαρίζοντας τὰ φορέματά του στοὺς ἀναγκεμένους.

Κάποτε λοιπὸν ποὺ ἐπῆγεν ἡ μητέρα του στὴν ἀποθήκη ποὺ φυλάγανε τὸ σιτάρι τῆς χρονιάς τους, εἶδε πὼς ἔλειπε σχεδὸν ὅλο, γιατί τὸ εἶχε μοιράσει τὸ παιδί τῆς στοὺς φτωχοὺς. Μόλις λοιπὸν τὸ εἶδε τὸ πρᾶγμα αὐτὸ καταστενοχωρήθηκε· κι' ἄρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ κτυπιέται. Ἐπῆρε τὸ λοιπὸν εἶδηση ἀπὸ τὸ ξόδι ποὺ γι-

Προβλήματα τοῦ σημερινοῦ ἄμβωνος

Ο ΣΤΟΜΦΟΣ ΣΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ

Ἔνα ἀπὸ τὰ πιὸ συνηθισμένα τρωτὰ στὸ σημερινὸ κήρυγμα εἶναι ὁ στόμφος. Οἱ διάκονοι τοῦ ἄμβωνος, πού δὲν παρουσιάζουν αὐτὸ τὸ ἐλάττωμα, ἀποτελοῦν μιὰ πολὺ περιορισμένη μειονότητα. Ὁ μεγάλος ἀριθμὸς τὸ ἔχει κοινὸ γνώρισμα.

Τί εἶναι ὁ στόμφος; Μιὰ ἐκτρωματικὴ παραλλαγή τῆς κηρυκτικῆς ἐξάρσεως, στὸ λεκτικὸ καὶ στὴ φωνή. Ἡ κουφότης τῶν νοημάτων, τῶν λέξεων καὶ τοῦ ἠχητικοῦ ὕψους. Ἡ ἀπουσία τῆς ἀπλότητος, τῆς πνευματικῆς φυσικότητος, τῆς ταπεινόφρονος ἀναγωγῆς στὶς ἀλήθειες τοῦ Εὐαγγελίου. Μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ ἀξιοθρήνητες ἀνορθογραφίες αἰσθητικῆς καὶ βιωματικῆς τάξεως, πού θὰ μπορούσαν νὰ σημειωθοῦν μέσα σ' ἓνα ὀρθόδοξο ναό.

Ἀπὸ ποῦ πηγάζει ὁ στόμφος; Ἀπὸ πολλὰ καὶ ποικίλες προϋποθέσεις, πού μπορεῖ κανεὶς νὰ τὶς συνοψίσῃ σὲ μία: στὴν ἔλλειψι κατανύξεως.

Εἶναι ἀναπόφευκτος ὁ στόμφος, ὅταν ὁ κήρυξ τοῦ θεοῦ λόγου δὲν ὑποπτεύεται, ὅτι ἡ ὁμιλία του εἶναι στοιχεῖο τοῦ λειτουργικοῦ συνόλου, ὅπως εἶναι οἱ εὐχές, τὰ ἀναγνώσματα τῆς Γραφῆς, τὰ τροπάρια.

Εἶναι ἀναπόφευκτος ὁ στόμφος, ὅταν ὁ κήρυξ τοῦ θεοῦ λόγου

νότανε ὁ Βονιφάτιος κι' ἔτρεξε νὰ ἰδῇ τί γίνεται κι' ἄρχισε νὰ τὴν παρηγορῇ μὲ λόγια παραινετικά καὶ τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ ὅμως σὲ τίποτε δὲν τὰ λόγιαζεν αὐτὰ καὶ δὲν ἠσύχαζε. Καὶ τότες ὁ Βονιφάτιος τὴν παρακάλεσε νὰ βγῇ ἀπὸ τὴν ἀποθήκη, πού εἶχε ἀπομείνει ἀκόμα σ' αὐτὴν λίγο σιτάρι.

Ὅταν λοιπὸν τὴν κατάρφερε νὰ βγῇ, ἐγονάτισεν αὐτὸς παρευθὺς κι' ἄρχισε νὰ προσεύχεται στὸ Θεό. Κι' ἔπειτα ἀπὸ λίγο βγῆκε καὶ φώναξε τὴν μητέρα του. Κι' ὅταν ἦλθε, μπήκανε μαζί στὴν ἀποθήκη καὶ τὴν εἶδε νάναι ξεχειλισμένη ἀπὸ σιτάρι. Κι' ὅτον τ' ἀντίκρυσεν τὸ θαῦμα αὐτὸ ἐκείνη αἰσθάνθηκε μεγάλη κατάνυξη στὴν καρδιά της, καὶ παρακαλοῦσε τὸ παιδί της νὰ μὴν τὴν ξεσυνερισθῇ, παρὰ νὰ τὸ μοιράζῃ ὅπου κι' ὅπως θέλει· γιατί ὁ Θεὸς τὸν ἔχει εὐλογήσει, κι' ὅ,τι τοῦ ζητᾶ τοῦ τὸ δίνει.

Ἀπόδοση ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

ξεχνᾷ, ὅτι δανείζει τὸ πῆλινο στόμα του γιὰ νὰ διοχετευθῆ ὁ Χριστὸς στὶς ψυχὰς κι' ὅτι δὲν προσφέρει τίποτε δικό του σ' αὐτές.

Εἶναι ἀναπόφευκτος ὁ στόμφος, ὅταν ὁ κήρυξ τοῦ θεοῦ λόγου ἐγκαταλείπεται στὴν ἰδέα ὅτι καὶ στὴν πραγματικότητα μιλά ἀπὸ τὰ ἄνω πρὸς τὰ κάτω, ἐνῶ δὲν πρέπει νὰ βλέπη ἔτσι τὴν ἀπόστασι πρὸς τὸν χωρίζει ἀπὸ τὸ ἐκκλησίασμα, ἀλλὰ νὰ θεωρῆ τὸν ἑαυτό του ὡς τὸν πιὸ ἀνάξιο καὶ τὸν κατώτερο ἀπὸ τοὺς ἀκροατὰς τοῦ Χριστοῦ.

Εἶναι ἀναπόφευκτος ὁ στόμφος, ὅταν ὁ κήρυξ τοῦ θεοῦ λόγου προστρέχη στὴ θύραθεν σοφία, μὲ τὴν ἀντίληψι ὅτι ἔτσι θὰ βοηθήσῃ τὸν Χριστὸ νὰ μπῆ στὶς διάνοιες καὶ στὶς καρδιές.

Εἶναι ἀναπόφευκτος ὁ στόμφος, ὅταν τὸ κήρυγμα δὲν εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου μιὰ πράξις κατασκευτικῆς ἀνταποκρίσεως στὸ σύνολο τῶν τρόπων μεταδόσεως τοῦ Χριστοῦ, πού ἀπαρτίζουν τὴ λειτουργικὴ ζωή.

Ἡ αἰτία δείχνει τὴ σοβαρότητα τοῦ φαινομένου. Οἱ ρίζες τοῦ στόμφου βρίσκονται στὴν ἁμαρτία. Ἡ ἀναμφισβήτητη ὁμως αὐτὴ πραγματικότης δὲν σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ καταλογισθῆ σὲ κάθε περίπτωσι ἐνοχλή. Φαίνεται πιὸ πιθανό, ὅτι τὰ περισσότερα θύματα τοῦ στόμφου δὲν θ' ἄξιζαν αὐτὸ τὸν καταλογισμό. Ὁ στόμφος τοὺς εἶναι μιὰ συνήθεια πού τὴν πῆραν ἀπὸ ἄλλους. Ἐνα φαινόμενο συρμοῦ. Μιὰ ἔξις, πού δὲν ὀφείλεται σὲ ἐνδογενῆ αἰτία, ἀλλὰ σὲ ἐπιφανειακὴ μεταδοτικότητα. Προσωπικά, ἔχουμε ὑπ' ὄψι μας κήρυκες τοῦ θεοῦ λόγου, πού ἔχουν ἅγιο βίο κι' ἀγάπη ἀγνή στὴν Ὁρθοδοξία κι' ὁμως δὲν τοὺς λείπει ὁ στόμφος. Πῶς ἄλλοιῶς νὰ ἐξηγηθῆ αὐτὸ παρὰ μὲ τὸ ὅτι τὰ πρότυπα, πού τοὺς πρόσφερε τὸ περιβάλλον, τοὺς μετέδωσαν ἕνα τέτοιο τραγῶ; Οἱ ἴδιοι δὲν φαντάζονται τὴν ἀντινομία, τῆς ὁποίας εἶναι φορεῖς. Παρόμοιο δὲν εἶναι κι' ὅ,τι συμβαίνει μὲ ὅσους καλοὺς λειτουργοὺς καὶ θεολόγους μας πού δὲν πολυπειράζονται ἀπὸ τὴν ὑπαρξὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς μουσικῆς καὶ τῆς κοσμικῆς θρησκευτικῆς ζωγραφικῆς στοὺς ναοὺς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας; Μήπως κι' αὐτοὶ ἀκόμα οἱ μεγάλοι Ρῶσοι θεολόγοι, σὲ ὅλα τὰ ἄλλα ζητήματα τόσο συντηρητικοὶ καὶ πνευματικοί, δὲν ἔχουν μιὰ κοινὴ ἀνυπεψία ὡς πρὸς τὴ μουσικὴ τῆς Ἐκκλησίας, πού εἶναι ἀπὸ τίς ἡμέρας τοῦ Μεγάλου Πέτρου ἔξω ἀπὸ τὸ κλίμα τῆς Ὁρθοδοξίας; Δὲν εἶναι, λοιπόν, τὸ ζήτημα προσωπικῶν καταλογισμῶν, ἀλλὰ ἐποικοδομητικοῦ φωτισμοῦ.

Ἡ Ἐκκλησία μας, ἡ Ἑλλαδικὴ Ἐκκλησία, ἐδῶ καὶ λίγο καιρὸ ἀρχίζει νὰ συνειδητοποιῆ τὴν ἀνάγκη μιᾶς βαθύτερης προσαρμογῆς τῆς στὴν παράδοσι. Εἶναι, λοιπόν, εὐκαιρος καὶ κάθε ἄλλο παρὰ μάταιος ὁ λόγος καὶ γιὰ τὴν ἐξυγίανσι, σύμφωνα μὲ τὴν παράδοσι, τοῦ κηρύγματός μας. Θίγοντας τὸ ζήτημα τοῦ στόμφου,

ένος από τὰ τρωτὰ τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ, πρέπει νὰ εἶναι κανεῖς βέβαις ὅτι θὰ ὑπάρξῃ κάποια ἀπήχησις.

Ὁ στόμφος πρέπει νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ κήρυγμα, πού ἀκούεται στοὺς ναοὺς μας. Ὅσοι ὑποπίπτουν σ' αὐτὸν εἶναι ἀνάγκη νὰ καταλάβουν βαθεῖα τὴν πνευματικὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν αἰσθητικὴν ζημία, πού ἐπέρχεται μὲ τὴν ὁδο τοῦ κηρυκτικοῦ λόγου ἀπὸ τὴν εὐαγγελικὴν ἀπλότητα καὶ τὴ φωνητικὴν σεμνότητα. Δὲν πρέπει νὰ συγχέουμε τὸν στόμφο μὲ τὴν κατασκευτικὴν ἐκείνην ἔξαρσι, πού διακρίνει τὰ πατερικὰ πρότυπα καὶ πού εἶναι ἕνας ἀνώτερος βαθμὸς βίωσης τῶν κηρυττομένων κι' ἀπόδειξις ὁμιλητικοῦ ταλάντου. Οἱ πολλοί, ἀνάμεσα σὲ ὄσους διακονοῦν στὸ κήρυγμα, ἀκριβῶς ἐπειδὴ οὔτε ἅγιοι οὔτε ὁμιλητικὰ πολυτάλαντοι εἴμαστε, εἶναι ἀνάγκη, ἀλλὰ καὶ φυσικὸ πρᾶγμα νὰ μένουμε στὸ ἐπίπεδο τῆς ταπεινόφρονος ἐκείνης λιτότητος σχετικὰ μὲ τὸ λεκτικὸ καὶ τοὺς τόνους τοῦ κηρύγματος, ἢ ὅποια εἶναι ἡ βᾶσις γιὰ ἕνα πραγματικὰ ὀρθόδοξο κήρυγμα. Αὐτὴ ἡ λιτότης δὲν σημαίνει ξηρότητα, ἀλλὰ οὐσιώδη χυμὸ. Δὲν σημαίνει ἄχροο λόγο, ἀλλὰ λόγο ἀληθινὰ χριστιανικόν.

Τὰ ἐμπόδια δὲν βρίσκονται δυστυχῶς μέσα στοὺς ἱεροκήρυκες, ἀλλὰ καὶ στὸ ἐκκλησιαστικόν. Ἐχει, κατὰ ἕνα μεγάλο μέρος, κι' αὐτὸ κακοσυνηθίσει. Τὸ ἀπλό, σεμνὸ κήρυγμα, τὸ αὐστηρὰ ἀγιογραφικὸ καὶ λειτουργικὸ κήρυγμα δὲν φαίνεται νὰ ἔχῃ ἀντίκτυπο ὅπως τὸ κραυγαλέο κι' ἐριστικὸ ἢ τὸ γλυκερὰ συναισθηματικὸ ἢ τὸ ἐπιδεικτικὸ σὲ θύραθεν σοφία (ὅλα αὐτὰ εἶναι στόμφος). Ἄλλὰ ἡ πραγματικότης αὐτὴ δὲν πρέπει νὰ μᾶς πτοῇ. Ἡ ἐκκλησία δὲν εἶναι οὔτε θέατρο οὔτε δικανικὸ ἢ πολιτικὸ ἢ ἐπιστημονικὸ βῆμα, ἀλλὰ τόπος ἀγιασμοῦ, μεταδόσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Δὲν ὑπάρχουν ἄλλοι τρόποι γιὰ νὰ πραγματοποιηθῇ αὐτὸς ὁ ἀγιασμὸς κι' αὐτὴ ἡ μετάδοσις παρὰ ἐκεῖνοι πού πηγάζουν ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή καὶ τὸ πνευματικὸ ἀπλωμα τῆς Ἁγίας Γραφῆς, πού εἶναι ἡ λατρεία κι' οἱ ἐκφραστικοὶ τῆς τρόποι. Τὸ κήρυγμα πρέπει νὰ εἶναι ἕνα τέτοιο ἐκπήγασμα. Νὰ μὴν ἔχῃ τίποτε τὸ ἀντιπνευματικόν, τὸ κοσμικὸ ἐπάνω του καὶ μέσα του. Νὰ εἶναι ἐναρμονισμένον ἀπόλυτα πρὸς τοὺς ἐκφραστικούς τρόπους τῆς λατρείας. Νὰ ἀποτελῇ ἕνα ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τῆς. Αὐτὸ εἶναι ὅρος καὶ προϋπόθεσις γιὰ ὅλους ἀνεξάρτητα τοὺς διακόνους τοῦ ἁμβωνος. Ἀπὸ ἐκεῖ καὶ πέρα, ἀνάλογα μὲ τὴν ἀγιότητα καὶ τὰ ἐπὶ μέρος διανοητικὰ καὶ καρδιακὰ χαρίσματα τοῦ καθενός, ἀρχίζει ἡ κλίμαξ τῶν ἀπεδόσεων, πού περιλαμβάνει κηρύγματα διαφόρου ἀξίας, ἀπὸ τὰ οὐνήθη ὡς τὰ μεγαλόστομα τῶν Πατέρων.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Ἀπὸ 19-12-62 ἕως 5-2-63 ἐχορηγήθησαν παρὰ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. αἱ κάτωθι συντάξεις καὶ ἐφ' ἅπαξ βοθηήματα.

Αἰδεσ. Τσάππον Νικήταν, Ἰ. Μητροπόλεως Καλύμνου. Δ' μισθολ. Κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 662. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 12.733. — Αἰδεσ. Παπακωστῆν Βάϊον, Ἰ. Μητροπόλεως Ἐλασσώνος, Δ' μισθολ. Κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 700. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 15.795. — Αἰδεσ. Μαρλαφέκων Γερμ., Ἰ. Μητροπόλεως Γόρτυνος. Δ' μισθολ. Κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 674. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 4956. — Αἰδεσ. Λιόλιον Θωμᾶν, Ἰ. Μητροπόλεως Παραμυθίας, Δ' μισθολ. Κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 776. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 15071. — Πρεσβυτέραν Εὐριδικήν Θ. Συνασιίου, Ἰ. Μητροπόλεως Ρόδου, Δ' μισθολ. Κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 500. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 12.896,50. — Αἰδεσ. Οἰκονομίδην Χρυσόστομον, Ἰ. Μητροπόλεως Ἡλείας, Δ' μισθολ. Κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 801. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 15.638. — Αἰδεσ. Σακκόπουλον Νικόλ., Ἰ. Μητροπόλεως Δημητριάδος, Δ' μισθολ. Κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 927. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 16.330. — Αἰδεσ. Κωτσᾶκον Δημ., Ἰ. Μητροπόλεως Μαντινείας καὶ Κυνορίας, Β' Μισθολ. Κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1000. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 24.797. — Πρεσβυτέραν Ὀλγαν Ε. Πράππα, Ἰ. Μητροπόλεως Σισανίου καὶ Σιατιστής, Γ' μισθολ. Κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 500. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 18.347. — Αἰδεσ. Τσακαλίδη Κ. Ἰ. Μητροπόλεως Νευροκοπίου καὶ Ζιχνῶν. Δ' μισθολ. Κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 851. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 16.334. — Αἰκατερίνην Ἐμμ. Χρυσοῦ, Ἰ. Μητροπόλεως Πέτρας. Δ' μισθολ. Κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 658. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 15.031. — Αἰδεσ. Ἄλλον Παναγ. Ἰ. Μητροπόλεως Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως. Γ' μισθολ. Κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 750. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 20.930. — Πρεσβυτέραν Ἀλεξάνδραν Φ. Μπίτζα, Ἰ. Μητροπόλεως Ἰωαννίνων. Δ' μισθολ. Κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 656. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 23.968. — Πρεσβυτέραν Μαγδαληνήν Ἀ. Παπᾶ, Ἰ. Μητροπόλεως Ἰωαννίνων, Γ' μισθολ. Κατηγορίας. Σύνταξις 512. Ἐφ' ἅπαξ 11.696. — Κύπριον Μαραγκὸν Θεόδωρον, Ἰ. Μητροπόλεως Σερρών, Κλητῆρα Α'. Σύνταξις δρχ. 1597. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 26.571. — Αἰδεσ. Παπαργύρην Γαβριήλ, Ἰ. Μητροπόλεως Δημητριάδος. Δ' μισθολ. Κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 927. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 16.330. — Αἰδεσ. Πεντάλιον Δημ. Ἰ. Μητροπόλεως Φθιώτιδος. Δ' μισθολ. Κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 927. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 16.352. Πρεσβυτέραν Φωτεινήν Ἰ. Οἰκονόμου. Ἰ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης. Δ' μισθολ. Κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 538. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 16.227. — Αἰδεσ. Παπαδάκην Ἀντώνιον, Ἰ. Μητροπόλεως Κρήτης, Γ' μισθολ. Κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 750. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 21.090. —

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰς ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αιδεσιμ. Εύστρατιάδην Χρήστον, Πολυκάρπην Ἀρδέας Πέλλης. Σᾶς ἀποστέλλομεν νῦν τὰ φύλλα εἰς τὴν παροῦσαν διεύθυνσιν σας. — **Αιδεσιμ.** Μέκρην Γεώργιον, Ἐνοίην Γρεβενῶν. Ἀποστέλλομεν τὰ τεύχη ἀπὸ 1-1-62 ἕως νῦν καὶ σᾶς ἐνεγράψαμεν. — **Αιδεσ.** Γεώργιον Παπαδόπουλον, Λαγκαδᾶ, Θεσσαλονίκης Ζητηθὲν φύλλον σᾶς ἀπεστάλη. — **Αιδεσ.** Κομνίδην Γεώργιον, Ἰατράδες Διδυμοτείχου. Ἐνεγράφητε βάσει κοινοποιήσεως πρὸς ἡμᾶς ἐγγράφου τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Διδυμοτείχου καὶ Ὁρστιάδος. — **Αιδεσ.** Ἀμπλᾶν Παναγιώτην. Ζητηθέντα τεύχη σᾶς ἀπεστάλησαν. — **Γερέα Σ.Σ.** Τὰ ἐνυπόθηκα δάνεια χορηγοῦνται μέσῳ τῆς Κτηματικῆς Τραπεζῆς. Τὸ πρὸς ὑπόθηκην χορηγοῦμενον ἀκίνητον εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν σύζυγόν σας, πρέπει ὁμῶς ἡ ἀξία του νὰ καλύπτῃ τὸ ποσὸν τοῦ δανείου.

Αιδεσιμ. Στεφανῆν Σπυρίδωνα. Μελία Λαρίσσης. Ἐλήφθη ἐπιστολή σας, ἀλλὰ διὰ νὰ σᾶς ἀπαντήσωμεν ἐπὶ τῶν ἐρωτημάτων σας, πρέπει νὰ μᾶς πληροφορήσῃτε τὴν ἡλικίαν σας. — **Αιδεσ.** Τασκούδη Νικόλαον, Σέρρας. Σᾶς πληροφοροῦμεν ὅτι ἐνεκρίθη δι' ὑμᾶς ὡς δάνειον τὸ ποσὸν τῶν 6000 δρχ. καὶ ἐγνωστοποιήθη σχετικῶς εἰς τὴν Ἱ. Μητροπόλιν σας, ἀφ' ἧς καὶ θὰ λάβετε πληροφορίας περὶ τοῦ τρόπου εἰσπράξεως τοῦ ποσοῦ. — **Αιδεσ.** Κ.Π.Π. Τὰ ὑποβληθέντα δικαιολογητικὰ εὐρέθησαν πλήρη. Αἱ πληροφορίες σας ὡς πρὸς τὸ ποσὸν τῆς συντάξεως καὶ τοῦ ἐφ' ἅπαξ εἶναι ἀκριβεῖς. Τὰ πέραν τοῦ ὁρίου ἡλικίας διανυόμενα ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ἔτη δὲν θεωροῦνται συντάξιμα καὶ δὲν ἐπαυξάνουν τὴν σύνταξιν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλου Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Τὸ κοινωνικὸν ἔργον τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας.—**Θεοδόση Σπεράντσα**, Ἀπὸ τὸ Νεοελληνικὸν Μαρτυρολόγιον. Ὁ νεομάρτυρας κηπουρὸς Μιχαὴλ Παναγιᾶς.—**Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Ἀθ. Καλύβα**, Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Χαλκίδος, Στάχυα ἀπ' τὸν ἀγρό Του. Θρησκευτικὸς ἐγωϊσμός.—**Ἀρχιμ. Φιλάρτου Βιτάλη**, Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως, Ἱησοῦς Χριστὸς καὶ Ἅγιοι Τόποι. Στὸν Ἰορδάνην.—**Φιλοθέου Ἀδολεσχίου** Μέρους τρίτον. Ψυχοφελεῖς ἐπιστάσεις ἐκ τοῦ Λευιτικοῦ, ὑπὸ **Εὐαγγελίου τοῦ Βουλγάρεως** (Μετάφρ. **Θεοδόση Σπεράντσα**).—**Βασ. Ἡλιάδη**, Σταθμοὶ τῆς θρησκευτικῆς μας ζωῆς. Τὸ Τριψίδιον κατῶφλι μιᾶς Χριστιανικῆς περιόδου εἰς τὴν διασταύρωσιν δύο μεγάλων ἐποχῶν. Ἡ ψυχαγωγία μας εἰς τὸ πλαίσιον τῆς ἠθικῆς. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ ἡ Ἀποκρῆ.—Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Εὐεργετινὸν» ἢ «Συναγωγὴ ἠθικῶν διδασκαλιῶν» (Ἀπόδοσις **Ἀνθίμου Θεολογίτη**).—**Βασ. Μουστάκη**, Προβλήματα τοῦ σημερινοῦ ἄμβωτος. Ὁ στόμφος στὸ κήρυγμα.—**Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.**—Ἀλληλογραφία.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ **ΕΚΚΛΗΣΙΑ**
Ὅδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθήναι. - Τηλ. 227.689.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἰασιῶ 1. Ἀθήναι.